

slovenska
DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Kar mož nebesa so poslala,
Da večnih nas otmo grobov
Vse mati kmečka je zibala
Iz kmečkih so izšli domov.
Simon Gregorčič

LETNIK XXXVII. - VOLUME XXXVII.

JUNIJ 1986

Št.: 6

Slovenska sprava

*Petnajst tisoč in še več:
čez njih padli so že križi tri.
Petnajst tisoč in še več
jih spi v Sentvidu, na Teharjah,
v Jelendolu, pod Krimom in na Barju,
v jamah kraških, Kočevskem Rogu
in v grobovih, znanih morilec in Bogu.*

*Petnajst tisoč in še več,
med njimi vitezi,
ki boje bili so in krvaveli
pri Št. Joštu, na Suhorju,
v Velikih Laščah, na Črnem vrhu in
v Gorjancih, v Dolomitih in na Blokah,
pod Blegašem, v Tolminu in
v dolini Soče,
vitezi iz Pudoča, Grahovega in
z Grčaric, s Turjaka —
ep slovenskega vojaka.*

*O kakšni spravi, govoriš mi,
mlačnej moj?
O spravi med valptom in tlačanom,
brezpravnim in tiranom?
Morda o spravi med ječarjem in jetnikom,
umirajočim in krvnikom?*

*Za spravo, da, naivnej moj.
Vendar za spravo tako, da vsaka
bo gomila križ imela svoj
in rož z imenom častnim padlega junaka.*

*Za spravo, ko krvava petokraka
ne bo kalila več nam
naše belo-modro-rdeče,
ko naša spet bo prava,
sto let in več že stara
zavihrala vsem zastava.*

*Vse drugo, dragi moj, ni sprava;
maškerada le, okrutna šala;
je zgodba o sožitju leva kralja
in jagnjeta, ki mirno spi —
v trebuhu zmagovalca leva kralja.*

VICTIMS OF YALTA SLOVENIA MOURNS KOČEVJE FOREST 1945 - 1986

In June all freedom loving Slovenes remember the
**Deaths of 12,000 men of the
SLOVENE DEFENCE —
SLOVENSKO
DOMOBRANSTVO**

Acting on the orders of its Government, the British Military Command in Austria, well after the Armistice in 1945, forcibly repatriated these Slovene nationalists into the hands of the henchmen of the Yugoslav communist dictator Josip Broz-Tito who had shortly before been installed by the Soviet Red Army.

By doing this the British unwittingly participated in a monstrous crime since all but a handful of these 12,000 men were executed without trial.

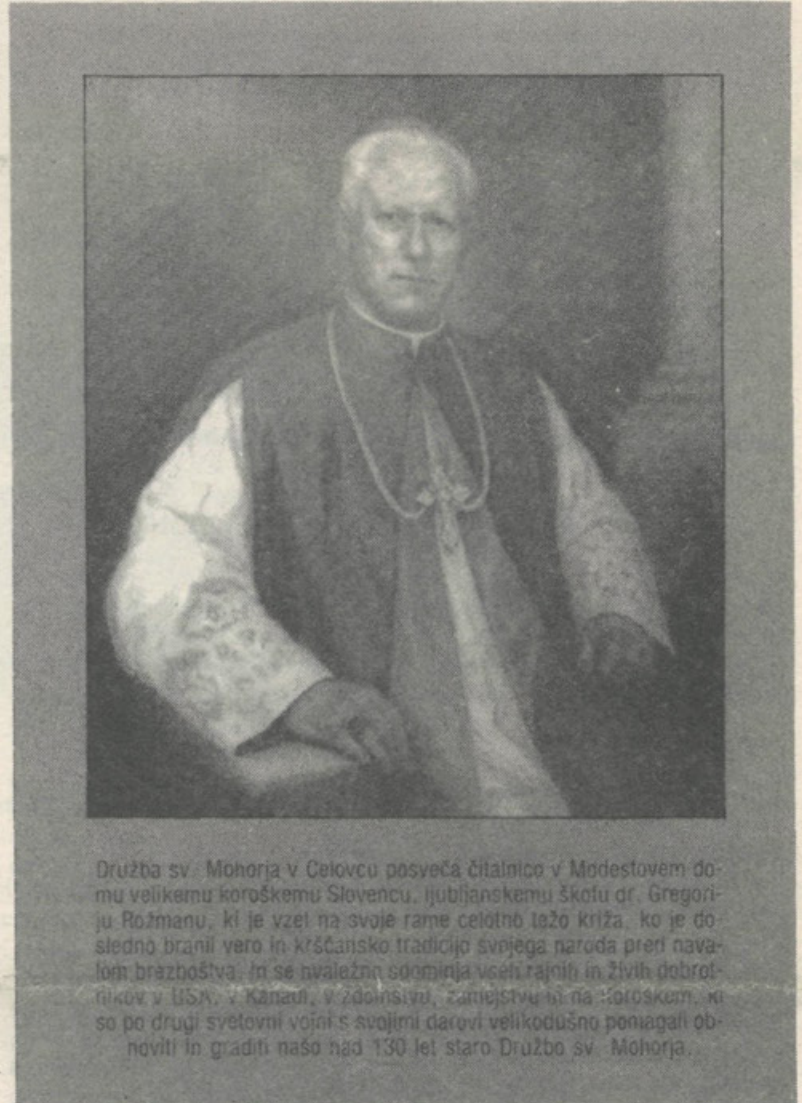
Their graves are dispersed in several places of Slovenia but most were buried in the caves of

**KOČEVJE FOREST,
A SYNONYM OF NATIONAL
HORROR AND SHAME FOR
GENERATIONS TO COME**

Authorised by:

Vladimir Menart, Jože Košorok,
Fairfield, N.S.W. Merrylands, N.S.W.

Jože Komidar, LYENKO URBANCHICH
Dapto, N.S.W. Box 70 P.O.; Waverley 2024.

Družba sv. Mohorja v Celovcu posveča čitalnico v Modestovem domu velikemu koroškemu Slovencu, ljubljanskemu škofu dr. Gregoriju Rožmanu, ki je vzel na svoje rame celotno težo križa, ko je dosledno branil vero in krščansko tradicijo svojega naroda pred navalom brezboštva. In se hvaležni spominja vseh rajnih in živih dobrotnikov v USA, v Kanadi, v Združenih kraljevstvih in na Koroškem, ki so po drugi svetovni vojni s svojimi darovi velikodušno pomagali obnoviti in graditi našo nad 130 let staro Družbo sv. Mohorja.

CONFITEOR...

Ko odhajamo iz Ljubljane po Dolenjski cesti nas le-ta pripelje v bližino Škofljice. Pri tem kraju se pa cesta razveji na dva dela. Prvi pelje proti Grosupljem in Novem mestu, druga veja pa se odcepi skoro naravnost proti jugu. Ta druga veja je tista ki nas popelje v kraško ozemlje. Kras se geološko začne skoraj takoj ko zapustimo ljubljansko ravan. Ozemlje je precej gosto zaraščeno z gozdovi in je tudi nekaj manj gostejše poseljeno kot pa ostali predeli Slovenije.

Ko se pomikamo proti jugu pridemo do prvega večjega naselja z imenom Pijava gorica. Po daljšem presledku pa zagledamo na desni že precej porušen turjaški grad. Grad sam je nekoliko oddaljen od glavne ceste.

V tem gradu in okolici je potekala poznana bitka med komunističnimi partizani in Vaškimi stražami. Kljub temu, da partijska publicistika nenehno govori o uporu in borbi proti okupatorju, ni bilo

v tej bitki na Turjaku niti enega tujega vojaka. Je pa res, da so partizani razpolagali z italijanskim topništvom in drugim orožjem. Kdo je potem sodeloval z okupatorjem? Kdo je bil potem narodni izdajalec? Ni namen tega pisanja, da bi se spuščal v podrobnosti medvojnih dogodkov. Nekatero pomembnejše stvari bom samo na kratko omenil.

Omenil bi rad še dejstvo, da so partizani vse stražarje do zadnjega pobili kar se jim jih je predalo potem ko je ogenj zajel grad. Kardelj je na ta pokol dal odgovor, da so stražarje pobili zato, da bi jih demoralizirali. Tukaj imamo primer poznane "komunistične humanosti" o kateri nova oblast venomer dela propagando v zapadnih državah.

Še dalje proti jugu pridemo do Rašice kjer se cesta odcepi proti Ponikvam, južna veja pa pelje proti Velikim laščam. Nekaj kilometrov dalje pa zagledamo na levi vas Velike poljane. Za to vasjo pa se začne dvigati Mala

gora, ki sestoji iz več grebenov in vrhov. Na vzhodni strani Male gore pa se razprostira poznano Dobrepolje z več vasmi kot Kompolje, Videm, Zagorica in Zdenska vas. Zdensko vas je pisatelj Karel Mauser izbral za eno izmed tistih kjer so se dogajali dogodki v njegovi trilogiji "Ljudje pod bičem".

Pri vходу v ribniško dolino pa leži naselje Žlebič. Na drugi strani Žlebiča se pa cesta zopet cepi, desna veja gre proti Sodražici, leva pa proti trgu Ribnica. Med Žlebičem in Sodražnico je tudi naselje Zapotok. To omenjam, ker je medvojnega dogodka v teh krajih zelo dobro opisal v knjigi duhovnik, Vladimir Kozina, ki je rodom iz Zapotoka. Knjiga je izšla v angleščini in je nedvomno poznana mnogim čitateljem. Kolikor mogoče ne bom ponavljal opisovanja kateréga je že dobro obdelal g. Kozina, razen nekaterih osebnih dogodkov, ki bodo osvetlili dogajanja iz različnega zornega kota.

Malo pred Ribnico je na levi naselje Dolenji lazi, prav ob glavni cesti pa leži Breg. Dolenji lazi so rojstna vas mojega pokojnega

Nadaljevanje na str. 3

SLOVENSKI DOMOBRANCI
1945 - 1986

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

 Subscription rates
 \$12.00 per year
 \$1.00 single issue

Advertising 1 column x 1" \$4.20

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Avenue, Toronto, Ont. M6G 2T5

SLOVENSKA DRŽAVA IZHAJA ENKRAT MESEČNO

GLAVNI UREDNIK: VLADIMIR MAUKO
P. O. BOX 393, STATION "A", WILLOWDALE
ONTARIO, CANADA M2N 5T1UREDNIK ZA ARGENTINO: MARTIH DUH
CALLE 105, No. 4311
VILLA BALLESTER, ARGENTINA

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$12, za Argentino in Brazilijo po dogovoru. Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija, Italija in druge države \$12 US. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Člani ZSA pišejo v Avstralijo

Iz srede Ljubljane smo prejeli pismo, ki bo marsikoga med nami zanimalo. Zato ga objavljamo v skrajšani obliki.

Spoštovani,

Prav prijetno presenečen sem prebral Vaše pismo. Ko bi vedel, da bo tista brošurica vzbudila pri Vas toliko zanimanja, bi poslal še kak izvod le-te. Sedaj to ni več mogoče, ker je tistih 500 izvodov, kolikor je bilo naklade, povsem razprodanih. Situacija je takšna, da slovenski pisatelji zopet, tako kot pod monarhijo, prevzemajo politično pobudo, oziroma postajajo glasniki nacionalnih interesov. Sedaj se na primer zelo zavzemajo, da bi v Mariboru postavili spomenik generalu in pesniku Majstru.

Medtem ste verjetno prejeli še dve knjižici. Pomembna je Krična analiza, saj se dotika bodočega položaja Slovenije v SFRJ: Pozorni bodite na razne, v tej analizi predvidene, integracije, na notni jugoslovanski gospodarski prostor. Veliko stvari skratka, ob katerih se je treba zamisliti. In ukrepati v danih možnostih, oziroma glede na možnosti.

A kaj so pokazale javne obravnave Krične analize v Sloveniji? Vsi se vrtijo le okoli nebitvenih stvari, položaja fabrike, krajevne skupnosti, itd., nič pa se skoraj ne govori o precej bolj vsebinskih spremembah, kot so predlagane v tej analizi. Za nas zaskrbljujoče je npr. to, kar piše recimo pod naslovom "Zaposlovanje": Na Kosovu je danes okoli 150.000 brezposelnih, ob tolikšni nataliteti jih bo čez dobrih deset let - tako se "planira" - približno 300.000. V stotisoče grede tudi številke o brezposelnih v Srbiji, Makedoniji in drugod. Do česa lahko pride ob tem? Znano je, da v Sloveniji praktično ni nezaposlenih. Da bi lahko ogromno število nezaposlene inteligence z J prišlo do služb, se utegnejo zreducirati visokošolski oddelki pri nas, da bodo lahko tudi v Sloveniji zaposlovali maso teh brezposelnih. Zato se mi poskuša slovenskega jezika na šolah v Srbiji ne zdijo le kot "seznanjanja z bratskim jezikom", temveč je lahko ta jezikovni pouk slovenščine ne-

kakšen trojanski konj za še številčnejši prodor do služb v Sloveniji. Nekdo bo npr. nekaj lomil po slovensko, tako da bo kadrovska služba lahko "ugotovila", da "kandidat obvlada slovenščino" - in bo kandidat z J sprejet na delo pri nas. Saj bi človek ne rekel ničesar, če gre za delavce, ki jih "še" potrebujemo za določena dela in opravila. A pravniki, ekonomisti, humanistična inteligenca - teh imamo svojih dovolj. Dogaja pa se nam že tudi, da prihajajo neSlovenci na vodstvena mesta v politiki, gospodarstvu. Npr. predsednik ljubljanskega izvršnega sveta (vodja mestne uprave) bo odslej Hrvoje Draškovič. Načelnik ljubljanske armadne oblasti je prvič po vojni srbski general. Tega imenuje Beograd in s tem je povsem očitno nekaj hotel povedati.

Še bi lahko naštevali. In pri veliki večini priseljencev, od preprostih ljudi do izobražencev, je globoko zasidrano prepričanje, tudi če sami govorijo slovensko, da bo v perspektivi slovenščina tod izginila.

Kaj lahko sami storimo ob tem? Vsak Slovenec bi se moral sam pri sebi zavedati, da je najprej Slovenec, šele potem Jugoslovčan. Da je številka 1500 "let" precej višja kot 60 "let". Brati dobro slovensko leposlovje, čim manj gledati srbohrvaške nadaljevanke. Intenzivno se posvečati jezikovni in zgodovinski vzgoji otrok. Šola daje v tem pogledu premalo, dve uri slovenščine na teden ni nič! V kri bi moralo priti vsakemu Slovencu, da je slovenščina povsem enakopraven jezik srbščini. Da ni princip v povojni Jugoslaviji, da vsi razumejo enega, temveč da vsak razume vsakogar. Če te nekdo ogovori v srbščini, mu ti odgovori v slovenščini. Saj Slovan razume Slovana! Res je, vsi živimo v Jugoslaviji, "naši skupni domovini". A Slovenija je vendarle življenski prostor, žal hudo okleščen, Slovencev. Kadrovska politika!

Če nas iz drugih okolij obtožujejo, da smo nacionalisti in separatisti, sami nikar ne odgovarjajmo na te obtožbe s še dodatnim "antinaracionalizmom", jugoslovenarstvom, strpnostjo in popust-

Vse dopise, članke, naročnice in prispevke v tiskovni sklad sprejemamo na naslov Slovenska Država, P. O. Box 393, Station "A", Willowdale, Ontario M2N 5T1.

V Argentini pa pošiljajte vse omenjeno na naslov argentinskega urednika in upravnika g. M. Duh, Calle 105, No. 4311 Villa Ballester, Argentina

jivostjo oziroma hlapčestvom, ko je evidentno, da nam je to že v dosedanem obsegu dovolj škodovalo. Raje jim odkrito priznamo, da smo zavedni Slovenci, kot so oni zavedni Srbi, Hrvati itd. Razlika je pač ta, da mi nikogar ne silimo, da sprejme naš jezik in naše navade, česar obratno ni mogoče trditi za ostala področja v državi. In še enkrat: naš problem ni izseljevanje Srbov s Kosova, temveč priseljevanje južnjakov k nam!

Skratka: tako poudarjeno povezovanje in poenotenje na gospodarskem in političnem področju bo brez dvoma vplivalo tudi na kulturno in jezikovno področje. Saj nam marksistična teorija predstavlja gospodarstvo kot temelj družbeni nadstavbi in osnovno obstojno nit naroda. Svojega gospodarstva pa po tej analizi ne bi imeli. Resda ga ne bodo imeli tudi ostali jugoslovanski narodi, a pri 8% prebivalstva v tej državi bo to zelo olajšalo raznarodovalne procese v smeri srbohrvaškega jugoslovenstva."

Pisec se nato obrača k ZSA; "ki je", tako piše, "prepotreben odgovor na nepotrebne težave".

INTERNATIONAL YEAR OF PEACE

Combining its goal to develop awareness of 1986 as the International Year of Peace and the theme of the World Exposition, the United Nations Pavilion will focus on "Peace Through Communications" in its exhibits and programs.

The UN Pavilion has two messages to share; that peace is possible, and that the responsibility for creating it belongs to all of humanity. Of special prominence in the pavilion are the hopes and dreams of peace of the children of the world, expressed in an art display created by the youth of British Columbia.

British Columbia's credit unions are sponsoring the UN Pavilion as part of their 50th anniversary celebrations. They are also sponsoring the contest, Student Messages for Peace, in which B.C. students are invited to contribute essays, posters and audiovisual presentations to communicate their thoughts on world peace. A selection of the peace messages will be displayed at the UN Pavilion during the Exposition.

Članek o Porabskem Prekmurju se bo nadaljeval julija vlsed važnosti drugih člankov. Urednik

SLOVENSKO DRŽAVO LAHKO KUPITE V TRSTU:

 Libreria TERGESTE S. a. s.
 di Liviana Biecheri & C.
 Piazza Della Borsa, 15
 TRIESTE

Tel.: (040) 64 980

in v Celovcu pri uredništvu tednika NEDELJA v posloplju Mohorjeve družbe.

Nadaljnje naslove bomo objavili naknadno.

O "poraženi" in "zmagoviti" strani

Vsak iskren glas iz republike enostranskega družbenega sistema, poplave obrabljenih krilatic in dolgoletne politične otrplosti, je smatrati za razveseljiv pojav. Zlasti, kadar še išče resnico. Prav zato so me nekatere misli, podane v aktualnem uvodniku g. Andreja Capudra v 9. številki Celovškega Zvona vzpodbudile za njih osvetlitev, še iz drugega zornega kota. Naj preidem na njegove sicer dobromisleče, vendar po,mojem mnenju,sporne ugotovitve.

1. Dvomi v smisel početja nasprotne, poražene strani. Idejna, politična emigracija ima jasne cilje, svoje ideale, je prepričana v nje, ve, kaj hoče. Nemogoče je enačiti zlo z dobrim. Le kaj je pričakovati dobrega od komunizma, kateregakoli odenkov? Ni se treba ozirati po svetu. Poglejmo samo v Slovenijo in videli bomo posledice moralnega in narodnega razdejavanja. Narod ogrožen v svojem bistvu, na njegovem ozemlju pa nemoteno izpodriva slovenski jezik - bizantinščina.

2. Zmagovita in poražena stran. Govoriti o zmagovalcih in poraženih je precej zamotana zadeva. Kdo je zmagovalec in kdo poraženec? Ali niso ti nazivi umetno ustvarjeni za delitev v pravo- in nepravoverne, za prikaz našopirjenega videza veličastne "herojske" zmage? Vprašajmo se, s kakšnimi sredstvi in s čigavo pomočjo je bila ta toliko opevana zmaga "izvojevana"? V istem merilu je prav tako neumestno nadevek: poražena stran. Uvodnikov pisec vendarle na koncu pravilno zaključuje, ko pravi, da še danes ni povsem jasno, kje je zmaga in kje poraz.

3. "Oživljanje obrazov pobitih je podaljševanje neke traume". Obujanje spomina na umrle naravne smrti, je vedno bilo, je sedaj in bo veljal vse čase. Tem bolj pa veja izraz ljubezni in najglobljega spoštovanja do pobitih žrtev. Ni to prazno oživljanje obrazov, ampak narekuje najosnovnejše načelo spoštovanja do tistih, ki nimajo svojih grobov, da bi se dostojno oddolžili njihovemu spomenu. Da, ti desetisoči pomorjeni domobranci živijo in bodo živeli v trajnem spomenu med nami!

Judje se spominjajo pokončavanja v plinskih celicah, Armenci turškega pogroma, Poljaki sovjetskega zločina v Katynu, Slovaki češkega minikolonializma, le o pokolju domobrancev naj bi se molčalo z izgovorom, da je podaljševanje neke traume. G: Capudru se zde celo sezna mi pobitih odveč. Toda ti sezna mi so poleg rešenih iz jam, živih prič, najvažnejši dokument, krik v svet o najbolj krvavem obračunavanju po končani vojni in katero zmagovita uradna stran zakrknjeno prikriva in odreka skupni grob, ki ga imajo že dolgo padli na obeh straneh španske revolucije in bo-

reči dveh nasprotnih taborov v Franciji v drugi svetovni vojni.

4. Nepotrebno spuščanje z nasprotnikom v boj. Ta boj ni bil prostovoljen. Bil je vsiljen. Padle so prve nedolžne žrtve, z brezobzirnim izzivanjem okupatorja, padali po nepotrebem številni talci. Likvidacije komunističnih nasprotnikov so bile na dnevnem redu. Šlo je za biti ali ne biti. Za življenje posameznika, kot ohranitev naroda. Samoobramba je ostala edina možnost, ki je bila tedaj upravičena po vseh moralnih načelih. Menda g. Capuder ne misli, da bi se morali vsi oporečniki komunističnih krvavih metod, že od vsega začetka spontano darovati kot jagnjeta na žrtvenik komunistične revolucije? G. Capuder bi moral tudi nasvet o izčiščenju moralne odgovornosti predložiti na edini pravi naslov - na uradno "zmagovito" stran.

5. Argument, da je toliko kriv tisti, ki je žrtev privedel pod meč, kot ta, ko je z mečem udaril, naj opraviči vso strahotno morijo? Se pravi: Ker je bila domobranska vojska zvijačno predana svojemu sovražniku, je bil tedaj ta "zmagovalec" upravičen z mečem ali z drugimi besedami - ravnanje z razoroženimi presenečenimi "premaganci" slabše, mnogo slabše kot s klavno živino?

Trditev, da so na obeh straneh trpeli in padali ljudje, ki so verovali v dobro, molili k istemu Bogu in imeli plemenite socialne, narodnostne in človečanske ideje, se mi zdi malce naivna in brez primerne orientacije. Res je, da so bile izjeme na obeh straneh: v dobrem in slabem. Toda izjeme so povsod in jih ne kaže sploševati. Zaradi častnih izjem zlo ostane še vedno zlo in dobro! G. Capuder morda misli, da so partizani med požiganjem, ropanjem in stalnimi "čistkami" molili in imeli pri tem krvavem poslu še plemenite človečanske ideje?

7. Spomenka Hribar je kolikor toliko rešila čast vladajoče stranke v domovini. Tudi temu mnenju ne morem pritrditi. Občudovanja vredna Spomenka Hribar je kot komunistka, partijka v resnici rešila samo svojo čast, ne pa partije. Pozdavnica je glas v svojem imenu iz svojega lastnega prepričanja, ne pa v imenu partije. Zakaj jo je potem vladajoča stranka izključila iz svojega kroga?

Menim, da bo g. Capudar pri iskanju resnice, moral še pobrskati po raznih virih in dokumentih, dosegljivih v svobodnem svetu, izven meja ozkega, enostranskega sistema. Vendar bi želel, da bi se z dobronamernimi, čeprav svojiskimi razmišljanji še oglašil. Izmenjava misli, čeprav iz različnih vidikov v bistvenih narodnih vprašanjih, je nujno potrebna. Istočasno utira pot iz mrtvila in narodne otopelosti.

Tone Šušteršič

Confiteor...

Nadaljevanje z str. 1

očeta. Kljub temu, da so bili Ribničani poznani po lepem delu Evrope zaradi svojih lesnih izdelkov, je pa trg Ribnica za ameriške pojme razmeroma majhen. Na drugi strani je bil pa ta trg pozorišče raznih medvojnih dogodkov in je bil tudi kraj različnih doživetij naše družine.

Poleg Ribnice je tudi Kočevje važnejše središče teh krajev. Pred drugo svetovno vojno je bilo Kočevje v glavnem nemško. Toda ob vzponu nacizma se je veliko Kočevarjev odselilo v Nemčijo. Ostali so se pa izselili ali pa bili izgnani po vojni. Danes je Kočevje pretežno slovensko, ima pa tudi precej priseljenih "južnih bratov."

Toda začnimo pri Ribnici. Prav poleg trga leži vas Hrovača kjer je tudi pokopališče za trg sam in pa za okolišne vasi. Ko so med vojno izkopali iz množičnih grobov žrtve komunističnih ubijalcev, ki so bile postreljene in zakopane blizu Grčaric in Jelendola, so krste teh žrtev pripeljali v Ribnico in jih položili na odprt prostor poleg dekanijske cerkev na trgu. Ko so krste pripeljali na trg, so komunisti vrgli na dan laž, da je v teh krstah slama. Ne vem koliko ljudi je tej laži verjelo toda bil sem pri teh krstah sam, takrat šele osemleten, da je ta "slama" imela neznosen smrad. Telesa to bila namreč že precej časa v zemlji. Ko so si ljudje, telesa nekaterih žrtev ogledali, so videli, da so jih partizanski morilci strašno mučili preden so jih pobili. Nekateri so imeli popolnoma razbito lobanjo. V že omenjeni knjigi g. Kozine je tudi slika ko krste teh žrtev peljejo na vozovih.

Po žalnih obredih in drugih poslovnih slovesnostih so bile grčarske in jelendolske žrtve pokopane na posebnem delu pokopališča v Hrovači pri Ribnici. Ta del pokopališča je bil posebno izbran prav v ta namen.

Seveda so pa podivjani partizani ob koncu vojne sami potrdili kakšna "slama" je bila v teh krstah. Ker so bile žrtve že mrtve, jih niso mogli še enkrat mučiti in pobiti. Zato so se pa znesli nad njihovimi grobovi kot to še vedno delajo nekatera izredno nekulturna in primitivna ljudstva. S tem "kulturnim" dejanjem so partizanske drhali ponovno potrdile, da so le navadni divjaki in banditi in pa koliko so "humani".

To početje pa so gledali nekateri domačini iz bližnje Ribnice in drugih okolišnih vasi. Najprej so divjaki podrli vse nagrobne znake kot križe in napise. Toda to še ni bilo dovolj. Razmetavati so začeli tudi zemljo, ki je križa krste. Ko so prišli že prav do krst, so se jim pa ljudje uprli in jim niso pustili da bi začeli oskrunjati tudi mrtvece.

Ta del pokopališča ki je še vedno razdejan sem slikal in prinesel posnetek nazaj v Ameriko. Izročil sem ga organizaciji Tabor.

Pot iz Ribnice proti Kočevju nas pelje najprej skozi Goričo vas. Tej sledi Nemška vas. Nato pa pridemo v Prigorico. Ko sem peljal iz Nemške vasi proti Prigorici, sem nekje v sredi pota avto zaobrnil in se vrnil v Ribnico. Vzrok temu je bil, da je bilo dovoljeno voziti samo do vasi Gotenice, ki je na začetku Goteniške doline. Sredi Goteniške doline je namreč vas Kočevska reka kamor pa so do takrat smeli samo domačini.

Vsem drugim pa je bil vstop prepovedan. Kočevska reka je na robu Kočevskega roga, kjer pa je bil med vojno glavni štab in vodstvo komunističnih partizanov. V Rogu so pa tudi glavna morišča in masovni grobovi slovenskih domobrancev. Za partizane so zato ti kraji precej občutljivi in so vsled tega prepovedali dostop vsakemu, ki bi lahko odkril kaj nevsječnega za komuniste.

Pred drugo svetovno vojno je bil Kočevski rog še toliko odroččen in zaraščen z gostim gozdom, da so ga nekateri smatrali kar za pragozd, to se pravi za področje kamor še ni stopila človeška noga. Zaradi te odročnosti in odrezanosti od dostopov, so si komunistični partizani izbrali prav Kočevski rog za središče svojega delovanja in za odskočno desko za razne dejavnosti. Italijani in pozneje tudi Nemci se niso spuščali v te gozdove, tako, da so komunisti v tem delu Slovenije lahko nemoteno pripravljali in izvajali svojo "osvoboditev".

Iz Roga so potem razširjali svoje delovanje najprej v obrobni vseh in pa še dalje kjer so le mogli. Prebivalstvo v vaseh okoli Kočevskega roga so zato po mili volji ustrahovali in seveda tudi pobili kakor hitro so začutili najmanjši odpor. V teh vaseh okoli Kočevskega roga so živeli predvsem kmetje, torej preprosto slovensko ljudstvo, ki ni našlo prav

nič privlačnega v partizanskem delovanju. K tem kmetom so hodili partizani posebno ponoči in jih največkrat oropali za vse kar so mogli odnesti. Če se je pa kmet kaj pritožil so ga po navadi pa tudi ubili. Šef recepcije v hotelu Bellevue je zato govoril resnico. Ljudje v teh krajih še danes ne marajo partizanov. Predobro jih poznajo.

Ribniška in Goteniška dolina sta na zapadni strani Roga. Na vzhodni strani pa je Bela Krajina. Južno od Roga pa se že začenja hrvaško ozemlje. Pravtako kot slovensko ljudstvo na zahodni strani Roga so tudi v Beli Krajini kmetje veliko pretrpeli od strani partizanov. Nekateri vasi v katerih niso mogli partizani dobiti pristašev so kar cele požgali. kjer komunisti niso uspeli s prepričanjem so pa začeli z ustrahovanjem. V teh krajih pa je bilo razmeroma malo ljudi, ki bi se jim pridružili. Nad njimi so torej izvajali neomejen teror.

Ribniška dolina je obdana z gorami tako na zahodni kot na vzhodni strani. Na vzhodni stranini to je v smeri proti Rogu, se vzpenja Mala gora, na zahodni pa jo obdaja Velika gora. Tudi Velika gora je sestavljena iz večih grebenov in vrhov. Če peljemo od Žleniča namesto proti Ribnici ampak v smeri Sodražice, bomo na levi kmalu opazili poznano Travno goro. V podnožju Travn

gore je več manjših zaselkov toda najbolj poznana pa je Nova Štifta, kamor so preprosti slovenski ljudje pogosto romali. Ta tradicija se delno še vedno nadaljuje. Pri tej božjepotni cerkvi so takoimenovane "svete štenge". Dobro se še spominjam, ko me je mati prvokrat peljala s seboj na romanje k Novi Štifti. Skoraj vsak

korak poti je bil takrat zame novo odkritje. Najbolj pa mi je ugajala koliba na vejah mogočne lipe, ki stoji pred cerkvijo. Najbrž bi jo bil kar sam ubral v smeri tiste kolibe v lipi, da me mati ni tako trdno držala za roko. Kot otrok sem bil namreč zelo živ in poln muh. (Bo še!)

KANADSKA VOJSKA NUDI ŽIVLJENSKO POT, KI JO JE VREDNO ZAGRABITI.

Je Vaša izbira, Vaša bodočnost.

Za nadaljne informacije o načinih, o vstopnih predpisih in možnostih, obiščite najbližji prijavitni urad ali kličite "collect" -mi smo na rumenih straneh pod imenom "Recruiting". Ni boljšega življenja.

Canada

THE CANADIAN ARMED FORCES

ŽUPNIJSKA HRANILNICA in POSOJILNICA "SLOVENIJA"

Vam nudi razne finančne usluge: Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij itd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

POSLUŽITE SE NAŠE SLOVENSKE FINANČNE USTANOVE!

URADNE URE

na 618 Manning Ave. Toronto

Tel.: 531-8475

Torek — sredi_____ 10 a.m. — 3 p.m.
Četrtek — petek_____ 10 a.m. — 8 p.m.
Sobota_____ 10 a.m. — 1 p.m.

na 739 Brown's Line, Toronto

Tel.: 255-1742

Torek — sredi_____ 10 a.m. — 3 p.m.
Četrtek — petek_____ 1 p.m. — 8 p.m.
Sobota_____ 10 a.m. — 1 p.m.

v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Velikem

Tel.: 561-9952

Vsak petek od 4h do 8h zvečer.

Franeček.

Besede, besede in besede...

(glej: "Večernji list" 20. marca 1986 stran 4 "Izgrađivati demokratske odnose")

Izkušnje nas uče, da tudi politikarjem v socialističnih deželah ne velja kaj prida verjeti. Ljudsko mnenje je, kdor hoče politik biti, mora najprej obvladati "umetnost" uspešnega laganja. Seveda ni res, da vsi predstavniki tega poklica zavestno lažejo, res pa je, da si ne morem predstavljati politike brez uporabe laži, takozvane semantične zvijače. To so besede, ki se dajo na več načinov razumeti, imajo pač vsaj dvoje vsebin. Ljudje so že vedno s skepto poslušali svoje "voditelje", upravično, kot vsi vemo, da je ta rezerviranost, oziroma previdnost potrebna tudi v samoupravnem socializmu, naj upraviči naslednja, nekoliko nenavadno sestavljena analiza enega tipičnega govora visokega predstavnika Zveze komunistov Jugoslavije, dr. Stipe Šuvarja.

Besedilo govora

1. Duhovno stanje v Jugoslaviji in način razmišljanja se je spremenil, govorimo o socialni psihologiji.

2. Navajeni uspehovi smo bili optimistični, čeprav smo imeli probleme, v zanosu jih nismo videli ali pa smo jih prep-rosto prikrivali.

3. Socializem je silno napredoval. Zato nam ni bilo znano, da bodo prišle težje faze in z njimi do nekaterih neprijetnih sprememb - iztreznitev zavesti.

4. Zavest uspešnosti je izginila zdaj se zavedamo, da smo v krizi, iz katere se ne bomo lahko izvili.

5. Ostali smo na Titovi poti ničesar nismo spremenili. Zdaj pa raste proces detitozacije. Nosilci tega gibanja so sile, ki si žele spremembo družbe. Po smrti Tita in drugih zgodovinskih oseb, so se ohrabile nekatere osebe, s ciljem demistificirati našo revolucijo, ki je, brezdomna imela hibe, ki pa niso karakteristične.

6. Bili smo ponosni, da nam je uspelo sožitje narodov Jugoslavije vzorno urediti.

Primer Kosovo pa nam medtem kaže, da odnosi med narodi niso harmonični. Konflikti iz davne preteklosti so se znova pojavili.

Kosovo pa je se ohrabilo vse naše nacionaliste. Posebej je naraselsrbski, da ne govorimo o hrvatskem. Kratkotrajno, povsod nacionalizem. Pogoji so naraščanje nacionalizma so dani in vsi igrajo neko lastno vlogo. Bujno bo še dalje rasel, če ne bomo kaj premaknili.

Padec standarda kaže, da smo v krizi. Vendar niso vsi enako prizadeti. Predvsem ta aspekt krize je zrahljal našo družbo in povečal socialno problematiko.

Iz vseh teh razgledov raste kritika, tudi zoper Zvezo komunistov. Zveza komunistov je postala po Titovi smrti nesigurna. Sedaj se pa spet stabilizira.

Nato govori Šuvar o kulturni klimi: "...duh mrtvih u kulturi kao mora pritišče duh živih..." Šuvar: mi smo mnogim rečem dali samo socialistično glazuro, temelji so ostali isti. Vse po starem... (je ostalo).

Kritične pripombe

Izredno pozitiven razvoj, demokrati bi se morali veseliti. To je pluralizem duha.

"Uspehi" so bili v kapitalističnem svetu kupljeni. Živelo je na "puf".

Novo mi je, da komunisti prikrivajo narodu probleme. Zakaj? Morda je tu iskati izvore za krizo morale.

Iztreznitev sledi (naj bi) pijanosti ali lahkomišljenosti. S tem prizna Šuvar, da je partija vodila nedognano politiko. Partija je obljubljala pot v socializem. Kako je mogoče na tej poti doživeti "iztreznitev"?

Obup in nemoč govornika se kaže.

Partija ni ostala na Titovi poti, dokaz je Šuvarjeva ugotovitev, da se pluralno razmišlja. Proces "detitozacije"? Partija bi morala povedati, kaj ta terminus pomeni. Kako more iz nič nastati nek proces zoper od Tita kreirano družbo? Marxist bi moral vedeti, da so duhovni procesi odraz materialne osnove. Če drži analiza Šuvarja, da procesi celo rasejo, potem družba ne more biti socialistična. Ravno to pa zatrjuje partija trdovratno. Torej, kje je resnica? "Demistificirati revolucijo"?

Iz te izjave vodilnega komunista sledi retrospektivno ugotovitev, da je partija revolucijo mistificirala. In zdaj: zakaj se nek zgodovinski dogodek mistificira? Zato, da se "dogodek" odmakne objektivni analizi! Konkretno: zakaj je partija onemogočila "revolucijo" nepristransko preiskovati? Sodim zato, ker revolucijani bila revolucija...

Kosovo: Partija bi morala priznati resnico: bratstva in ljubezni med jugoslovanski narodi ni. Ugotovitev, ki ne more nikogar veseliti. Šuvar meni, da je upor Albancev ojunačil vse nacionaliste. Posebej srbske! Svet je res narobe. Albanci hočejo enake pravice kot Srbi ali Črnogorci, pa se iz tega izcimi srbski nacionalizem! V resnici Srbi nočejo dati Albancem iste pravice, ker bi potem morali svoje privilegije na Kosovem izgubiti. To je vse. Pa uči dobri Marx, da je nacionalizem malomeščanska prikazen!

PRIMERJAJMO: če pade standart v kapitalistični državi, je za komuniste položaj jase: v kapitalizmu osiromaši delavec vedno, to je razvoj družbe, ko pa osiromašuje delavec v socialistični družbi se ne sme spraševati, ali je morda samoupravni socializem krivec bede, krize... Sistem je absoluten tabu. Ščiti ga vojaška moč in organi varnosti. Strah hrani vsak odločilen korak. Ona raste, javna in prikrita. A kaj to pomaga, kritika v socialističnem sistemu ne premakne ničesar odločujočega. Kritika se planirano dovoljuje v namenu nakopičeno nevoljo in razočaranje kanalizirati in omiliti. V bistvu ostane vse po starem.

Če je partija postala "nesigurna", pomeni to, da so vizije revolucije izginile? Oddati vodstvo "sigurnim" silam, ne tega pač nikoli.

Mi (ZKJ) nimamo duhovnega razpoloženja, da bi spremenili to stanje. Tudi nimamo vizionarnih glav, ki bi nam utirale nove poti.

Tu prvič dobimo uradno potrjeno, da so socialistično-revolucionarne spremembe bile samo površne!! Ista analiza je tisočim prinesla zapor. Ali je morda sistem samoupravljanja samo "glazura" odružbitev privatnih proizvodnih sredstev? Vprašujem: kaj je samo prikrilo socialistično? Delegatski sistem? Šuvar z drugimi besedami prizna, da je bil delavski razred tudi od partije varan. Odkod kriza? Tu je vzrok.

Hladno ugotoviti "nimamo duhovnega razpoloženja" ne pomaga nikomur. To je že nenavaden cinizem. Vseposod kljub temu čujemo: damo vam vsa demokracija, ampak vodilna vloga partije je nedotakljiva! Dobro, če pa nima duhovnega razpoloženja in vizionarnih glav?

Vprašanje našega ideološkega boja se glasi: kako ohraniti vizije naše revolucije? Vsaka drugačna pot vodi v blokovski socializem.

Vendar mi imamo potencialen razum, za rešitev iz krize v katero smo zabredli.

Sklepne misli:

Govor člana predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije dr. Stipe Šuvarja, Hrvata iz Hercegovine je tipičen za vse tozadavne izjave vodilnih komunistov.

Kriza, kriza povsod kriza. Prizna se zadnja leta, da je socializem zabredel v težave. Prejšnja leta bi se že kak dvom drakonično kaznoval. To je vsekakor napredek. Seveda lahko tudi danes kritikerju slaba prede, čas je nesiguren, pač odvisno od kraja, osebe in predmeta kritike.

Publikacija "Beseda" je forum za svobodno besedo. Mesečnik se je rodil, ker povsem prosti besedi v matični Sloveniji socialistična oblast ne daje totalne svobode. In to je prvi in glavni vzrok za obstoječo krizo duha. Skrivnostne so veze in odvisnosti med svobodno besedo in materialnim blagostanjem, Vsi marksisti - in to so komunisti, včasih se imenujejo socialisti, nočejo uvideti to vzročno povezanost, zato jih povsod tare kriza, neuspeh in sovraštvo lastnega naroda, oziroma delavskega razreda.

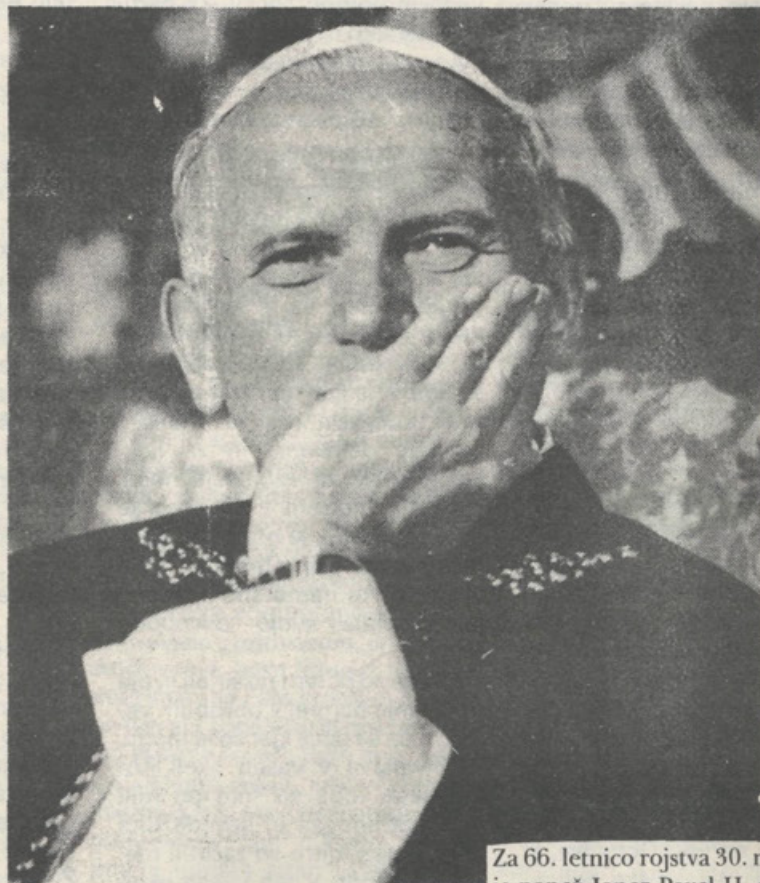
Naši voditelji, člani vrhovnih predsedstev, si belijo glave, kako se izkopati iz krize. Dajajo dnevno izjave in besede se obešajo na besede. Narodi jim ne verjamejo. Kljub temu: besede, besede. Narodi se že bolni teh besed, ampak zaman, plazovi besed ne nehajo.

Kaj je vzrok za krizo socializmov?

Odgovor je kaj lahek: Marksistična teorija o razvoju družbe je velika pomota. Komunistične partije bi jo morale zavreči ali vsaj temeljito reformirati, pa tega se branijo, kot hudič križa. Konsekventno bi pravzaprav bilo, da se vse KP same razpustijo, ker se je njih programatična osnova izkazala za pogrešno.

Seveda, tega ne store. Nekaj tisoč funkcionarjev živi prav dobro na račun partij. Tudi krščanska stranka se nebi sama razpustila, če bi se njihova programatika izkazala za lažljivo. Taki smo ljudje. Drugo pa je, kako se bo končalo tako neupravičeno vztrajanje na oblasti, brez dejanske legitimacije volilcev? Bojim se, da nesrečno.

Vendar nam vsem ne preostane drugega kot upanje, da bo le pamet in uvidevnost zmagala. Zato nam ostanejo na razpolago poštene besede, besede, ki nimajo zahrbtnih vsebin, besede, ki so izraz človekove plemenitosti in veličine. Nikar ne pozablajmo, da je naš jezik v svoji čistoti osnova za srečno sožitje. Besedam preračunano in v zli nameri preobračati vsebino je zločin. Namen ne posvečuje vsako sredstvo! Kdor te resnice ne spoštuje, žeje krize in bedo in propad.

Za 66. letnico rojstva 30. maja letos je papež Janez Pavel II. sprejel tisoče častik iz Poljske in ostalega sveta.

ŽIVLJENJSKE SPREMEMBE V KANADI

V ne tako davni preteklosti se življenje ni dosti spreminjalo. Otroci so v glavnem ponavljali zgodovino svojih staršev in kaj res novega so doživeli le bolj redki, ki so bili prisiljeni služiti vojsko ali pa so se izselili,

Danes je vse drugače. Vsi smo zajeti v tok hitrih sprememb, ki se jim očitno kmalu privadimo in jih ne čutimo več kot nove. Ker so te spremembe važne ne samo za poedince, marveč tudi za družbo kot celoto, imamo razna sredstva, ki te spremembe zasledujejo in o njih poročajo. Glavna taka ustanova so seveda razni statistični uradi, ki so postali sestavni del vsake sodobne države.

Zadnji podatki kanadskega statističnega urada dajejo vpogled v spremembe zadnjega desetletja (1975 - 1985). Podatki se nanašajo seveda predvsem na dejstva, ki jih je lahko izraziti v številkah, toda v nekaterih primerih dopuščajo sklepanje tudi na to, kar bi mogli imenovati kvaliteto življenja.

Čeprav je bil odstotek brezposelnih 1. 1985 nižji kot 1. 1982 (11.9%), je bil še vedno višji kot 1. 1975, ko je bil samo 7%; in čeprav so se povprečne plače povečale v sedmih od zadnjih 10 let manj kot pa so narasli življenjski stroški, kažejo podatki, da so v tem obdobju povečali Kanadčani znatno lastnino na predmetih, ki napravljajo življenje bolj udobno.

Kanadska gospodinjstva lastujejo (vsaj deloma še obremenjeno s plačevanjem obrokov):

	1975	1985	razlika
kabelska televizija	40%	62%	+ 22
veliki hladilnik	42%	57%	+ 15
kolo za odrasle	34%	46%	+ 12
avtomatični pralnik posode	15%	37%	+ 22
mikrovalovna peč	1%	23%	+ 22
dva ali več barvnih televizorjev	3%	22%	+ 19
klimatizator	12%	18%	+ 6
tri ali več telefonov	4%	16%	+ 12
VCR	0%	23%	+ 23

Kako je bilo mogoče, da posedujejo Kanadčani danes več kot pred desetimi leti, čeprav se je znižala kupna moč njihovih plač? Zvišalo se je število gospodinjstev, v katerih sta dva zaposlena. Mnogo poročenih žen zatrjuje, da morejo vzdrževati prevladujočo življenjsko ravan le tako, da se tudi same zaposlijo.

Kanadska družba izkazuje v tem desetletju tudi znaten napredek v izobrazbi. Če upoštevamo samo prebivalstvo staro 15 let ali več je narasel odstotek oseb, ki imajo nekaj srednješolske izobrazbe, od 27% na 31% (samo 10% l. 1951) in odstotek oseb, ki so uspešno končale višjo izobrazbo od 18% na 20% (manj kot 5% l. 1951).

Boljši življenjski standard se kaže tudi v daljšanju verjetnosti preživetja. Zadnji razpoložljivi podatek je za l. 1981, ko je znašala verjetnost preživetja ob rojstvu 72 let za moške in 79 za ženske, dočim je znašala l. 1881 samo 43 1/2 leta za moške in 46 za ženske. Ker so združene s starostjo naraščajoče oslabele in bolezni, je uvedel kanadski statistični urad se posebne verjetnostne tabele, ki naznačujejo število let, ki jih ljudje prežive brez večjih bolezni ali oslabele. Po podatkih za l. 1978 so mogli pričakovati moški, da bodo živeli 59 od 71 let v polni moči, in ženske 63 od 78 let. Študija je pokazala, da je zdravje odvisno v veliki meri od višine dohodkov. Za osebe, ki so bile vključene v 20% najvišjih dohodkov, je znašala doba zdravja 64.3 leta za moške (5.4 leta nad povprečjem) in 67.5 leta za ženske (4.5 leta nad povprečjem), za osebe s srednjimi dohodki za moške 61.6 leta (se vedno 2.6 leta nad povprečjem) in za ženske 64.3 leta (1.3 leta nad povprečjem), dočim je znašala za osebe, ki so imele dohodke v skupini 20% najnižjih dohodkov za moške samo 50.0 let (celih 9 let pod povprečjem) in za ženske 59.9 leta (3.1 leta pod povprečjem).

POLITIČNE PODPORE Kot je znano je bila v Washingtonu od 30. okt. do 4. nov. 1985 seminar AAASS (Slavic Studies v USA). Predavatelji pridejo iz celega sveta, in tako so prišli tudi iz Jugoslavije, npr. Peter Vodopivec iz ljubljanske univerze. SFRJ je zadnji moment prepovedala udeležbo zaradi prisotnosti nekaterih političnih nasprotnikov kot prof. M. Meštrovič. Ta očitna sramota zanižanja svobode informacij itd. je sedaj postavljena na glavo. Society for Slovene Studies v njihovem marčevskem bulletinu izraža zahtevalo Slovenski Izselski Matici (SIM) za fonde, ki naj bi omogočili udeležbo profesorjev iz Evrope. Za november 1986 je najavljen nov seminar AAASS, kjer bodo prisotno profesorji iz Ljubljane pa tudi slovenski politični emigranti. Bo odpoved zopet prispela pravočasno?

DOBRODOŠLA KRITIKA Kritika škofa Rožmana v ljubljanskem Delu je dosegla ravno nasproten učinek. V obrambo njegovega dela, žrtve in poguma so se spontano dvignili premnogi v izseljenstvu, Koroškem, Primorskem in celo nadškof A. Šuštar doma. Nekaj enakega se bo zgodilo s kritiki v Ljubljanskem dnevniku 29-30. aprila 1986.

Zveze slovenske akcije (ZSA) v Avstraliji. Društvo je poznano vsemu izseljenstvu, a se je organiziralo predvsem v obrambo slovenske zavednosti in besede. Zadnje sporočilo te organizacije pa tudi že obsega zahtevo po svobodi vere in protest proti zasliševanju izseljencev. Greh, ki ga Matica očita društvu je ta, da so med člani tudi mnogi iz politične emigracije. Po neki primitivni, smešni logiki bi KPS želela, da naj bi slovenska društva v diaspori vodila neko

črno listo kdo more postati član ali ne. Kdor ne odobrava današnje civilizacijsko, kulturno, politično in ekonomsko bedo, kdor je ideološko nasproten režimu in rezultatu 40 letne oblasti naj bi ne bil pripuščen v ZSA: Izgleda, da režim s strahom gleda naše izseljenstvo, ki ni tako razdeljeno med ekonomske in politične emigrante kot to propagirajo in bi želeli doma. V kritiki verske svobode, svobode tiska, volitev in zatona socializma si je danes že skoraj vsa diaspora edina. Po najnovejših odkritjih opisanih v angleških knjigah pisateljice ga. E. Beloff, N. Tolstoja je tudi že revolucija pokazana v vsej grozoti pa naj se še tako poskuša to zakrivati s pravljicami OF, NOB.

POT DONAVSKIH ŠVABOV Izredna knjiga. Monakovo 1983. Opis naselitve Švabov v panonski ravnini takoj po porazu Turkov pred Dunajem. Naselitev je bila organizirana po Habsburški praznini, ki je nastala po turških napadih. Od 150.000 naseljencev kmetov in obrtnikov je nastala 1.5 milijona močna etnična skupina, enako razdeljena med Jugoslavijo, Rumunijo n Madžarsko. Po 300 letih naporenega toda uspešnega gospodarjenja je z drugo svetovno vojno nastopil strašen konec. Pred vdorom Sovjetov v Vojvodino je polovica Švabov zbežalo. 40.000 moških je bilo odpeljano v Sovjetijo, in le malo je prišlo živih na-

zaj. Partizani so likvidirali 80 tisoč teh civilistov, drugi so bili poslani v taborišča in končno bili deportirani v Avstrijo in Nemčijo. Največje trpljenje opisuje pisec S. Leicht v njegovem rojstnem kraju v mestu Vršac. Na stotine moških so postrelili, eno skupino moških so celo zakopali v zemljo do vratu, in po teh so potem s koli tolkli do žalostnega konca vseh. Pisec ni informiran o Dedi- jeru, ki navaja v življenjepisu Tita, da se je ta na povratku iz Moskve sredi 1944 ustavil v Vršču in zahteval, da mu pošljejo najboljšo brigado! V Vršču, zaseden po Sovjetih se je torej Tito šel vojak!

ontario place

MOLSON
WATERFALL Showplace

PROSLAVA SLOVENSKEGA DNE

v nedeljo 6. julija 1986
Povrhu vseh drugih velikih stvari,
ki so na razpolago v Ontario Place,
smo poskrbeli še eno posebno atrakcijo

Popoldanski program

od 1:00 do 2:30
Plesna skupina Planika
(iz Windsorja)

od 4:00 do 5:30
Plesna skupina Planika

Mladi Glas (Plesna skupina)
Trobentice (Pevke)
Mladinski zbor
Johnny Colenko (Solist)
Caravanci (Spremljajoči godbeniki)
(Vsi iz Toronta)

Večerni program

od 8:00 do 11:00

Veseli Alpinci
(iz Toronta)

Program se lahko izpremeni
Predstava je lahko odpovedana zaradi neprimerne vremena.

20TH ANNIVERSARY

Ontario Ministry
of Citizenship
and Culture

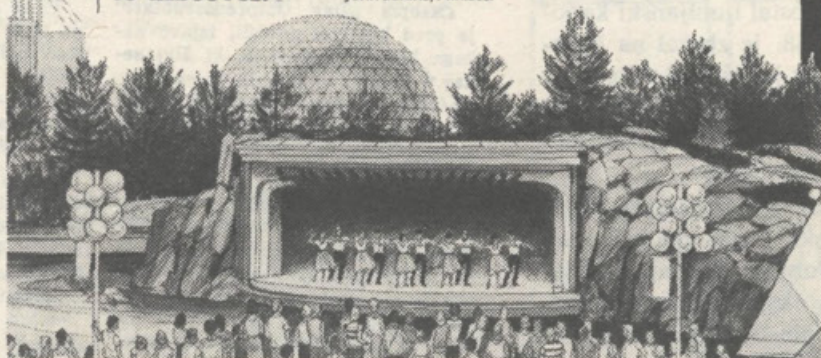
Ontario Folk Arts Multicultural Council

A joint program between Ontario Place and the
Ministry of Citizenship and Culture in association
with the Ontario Folk Arts Multicultural Council.

ONTARIO
yours
to discover!

Ontario Place—It's All Yours!

For further information call (416) 965-7711
For Group Rate information call (416) 965-7164
955 Lakeshore Blvd. West, Toronto, Ontario M6K 3B9
A Crown Corporation of the Government of Ontario
Ministry of Tourism & Recreation,
John Eakins, Minister

Primož Trubar — Oče slovenske knjige, ob 400-letnici smrti

TRST, It. — Medtem ko se ljubljanska televizija pripravlja na praznovanje 400-letnice Trubarjeve smrti s snemanjem triptiha o njegovem življenju, medtem ko na Raščici na Dolenjskem v isti namen obnavljajo njegovo rojstno hišo, da bi iz nje nastal zgleden spomenik, in medtem ko celo v Derendingenu v Nemčiji, kraju Trubarjeve smrti, pripravljata tamkajšnje cerkveno združenje spominsko ploščo v počastitev štiristote obletnice smrti, se tudi mi čutimo dolžne, da se, seveda v skromnejši obliki, spomnimo tega velikega duha naše zgodovine.

O svojem rojstvu piše Trubar v zadnjem delu Novega testamenta leta 1577 takole: *Nach dem ich in Lands Crein auff der Rasthitz, den Freyherren zu Aurspurgh gehörig, nach Christi geburt im 1508. jar bin geboren.* Rodil se je mlinarju Mihi Trobarju, ki je bil tudi za cerkvenega ključarja pri šentjernejški podružnici. Deček je že zgodaj moral pokazati svojo nadarjenost, da so ga starši pri dvanajstih letih že poslali na Reko v šolo. V Trstu se je Trubar srečal s takratnim škofom Bonomom.

Prav srečanje z Bonomom je bilo za Trubarja odločilne važnosti, saj je preko njega spoznal spise Erazma Rotterdamskega. Med drugimi trditvami, ki jih je Rotterdamski zapisal v svoje Parafraze, je tudi ta, da naj vsak »govori in bere evangelij v tistem jeziku, s katerim se je rodil in ga razume«. V Trstu je Trubar izvedel marsikaj tudi o napredovanju reformacije na Nemškem.

Jeseni leta 1527 je Primož odšel na Dunaj, že leta 1530 pa je postal vikar v Laškem. V teh letih je tudi že pridigal v Ljubljani, leta 1540 pa je moral zbežati v Trst. Čez dve leti je postal ljubljanski kanonik. 1548. je zbežal na Nemško, kjer je pridigal v Rothenburgu in Kemptenu. Prav tega leta je vstopil v organizirano luteransko cerkev.

Dotlej se je njegova reformatorska vnema gibala v omejenem obsegu: prizadeval si je, da bi v okviru stare cerkve odpravil njene napake in razvade. Ob Erazmovih Parafrazah pa se mu je vsadila v srce tudi želja, da bi se Sveto pismo prevedlo slovenščino.

Leta 1561 se je vrnil v Ljubljano kot superintendent, leta 1565 pa je spet moral v izgnanstvo. Vmes je bil v Urachu, kjer so ustanovili biblijski zavod za izdajo slovenskih in hrvaških luteranskih knjig. Do smrti (1586) je živel kot pastor v Derendingenu.

Od leta 1550, ko je izdal svoj Catechismus in Abecedarium, do leta 1582, ko je z Novim testamentom zaključil svoj prevajalski in ustvarjalni opus, je v slovenščini objavil 22 knjig. Sad njegovega dela je

celoten prevod Nove zaveze, Davidovi psalmi iz Stare zaveze, vrsta katekizmov ter nekaj izvirnih in nekaj prevedenih tekstov v vezani besedi.

Iz kratkega pregleda njegovega življenja in dela nam je mogoče lažje razumeti, kako je moral Trubar ljubiti slovenski jezik, da mu je posvetil življenje in da se je zaradi spornosti svojih idej z vladajočo ideologijo umaknil v svoj »nikdirdom«, kakor je sam imenoval tujino, da je lahko nemoteno nadaljeval s svojim delom.

Trmoglavo se je držal ideje, da je slovenski jezik enakoverden ostalim in da ga je torej možno uporabljati tudi v knjižni obliki. O težavah, na katere je naletel pri praktični uresničitvi želje in načrtov pa pravi takole: Le-tu pisane inu tolmačavane, kir nemamo pred sabo obeniga navuka oli ekspempla, zdaj neprvu težku stoji.

Kako prenesti v konkretni jezik takratnega slovenskega kmeta abstrakcijo in simbolično verskih tekstov? Kje najti ustrezne besede, s katerim črkopisom to zapisovati? Vseh teh problemov se moramo zavedati, ko spoznavamo njegovo delo, ki ga prenekateri ocenjujejo za nedosledno. Neugnana vitalnost, ki je Raščičana prevevala do smrti, pa mu je omogočila, da je vsem težavam navkljub ustvaril to, čemur danes pravimo začetek slovenske književne dobe.

Leta 1557 se je na Slovence obrnil s temi besedami: Ljubi krščanski gospodje in bratje! Bog ve, da sem že v tistem času, ko sem še pri vas pridigal

v slovenskem jeziku iz latinških in nemških knjig, često vzdihnil in vzkliknil k Bogu, naj se zaradi posvečenja svojega imena in razširitve svojega kraljestva milostno ozre tudi na naše ubogo, preprosto, dobrosrčno slovensko ljudstvo, naj mu prizanese in ga obdari z veliko milostjo in darom, da bi se tudi njegov jezik pisal in bral, kakor jezik drugih narodov, ter da bi se sv. pismo in druge dobre krščanske knjige prav prevedle in natisnile v slovenskem in hrvaškem jeziku.

To je torej bila srčna želja, kateri je stregel do svoje smrti in ki je za Slovence res pomnila začetek kulturnega razvoja. Žal je protireformacija kaj kmalu nastopila proti knjigam, ki so bile sad truda večjega števila slovenskih reformatorjev in s tem dejanjem za nekaj časa spet zatemnila kulturno obzorje slovenskega ljudstva. Kontinuiteta je bila pretrgana, ostajalo pa je dejstvo in spoznanje, da se lahko tudi v slovenskem jeziku piše in čita.

Danes, ko imamo za sabo že skoraj 450 let slovenske knjige, in ko se ta vse bujneje in množično razširja, pa ostajajo pri nas še vedno odprti »nekateri« problemi v zvezi z rabo in pisanjem slovenskega jezika. Upiramo se in vztrajamo za uveljavitev idej, ki nekaterim še vedno ostajajo tuje. Nekaj nas žene naprej, da ne omagamo. In vendar, ali je v nas samih res toliko pozitivne energije, da bomo načrtovano tudi izpeljali? Nam bosta Trubarjev duh in poznavanje težavnih okoliščin, v katerih je bil sam prisiljen delovati, mogoče pri tem kaj pomagala?

M. R.

(Mladika, 2-3, 1986)

TITO ZAKOPAL ŽIVE NEMŠKE VOJAKE?

Časopis „Das Ostpreussenblatt“ je pred kratkim priobčil izjavo nekoga bivšega partizana, ki živi sedaj v Kanadi in ki trdi, da so Titove čete meseca maja 1945 zajele na Rabu 3.500 nemških vojakov, ki so zasedli ta otok po italijanski kapitulaciji. Pravi:

„Zajete nemške vojake so partizani najprej mučili na najbolj nečloveški način. Nato so jim zvezali roke na hrbtu in jih odpeljali v velik bunker in zabetonirali vse odprtine, tako, da so se vsi zadušili... Ta grob se nahaja na nekem, s smrekami porastlim gričevem, nedaleč od luksuznega hotela „Imperial“. Za svojo dolžnost smatram, da opozorim na ta zločin. Dobro bi bilo, ko bi se ustanovila mednarodna komisija, da bi odprla zakopanine in ugotovila to strahotno dejanje.“

Pisec članka, Hans Rauk, omenja, da je za mnoge nemške turiste otok Rab priljubljena počitniška točka. Najraje se nastanijo v hotelu „Imperial“ — ne sluteč, da se komaj nekaj metrov stran nahaja prislilni grob 3.500 njihovih sonarodnjakov.

Znano je, da spada Jugoslavija med tiste redke države, ki ne dovolijo oskrbovanja grobov tistih padlih, ki so se borili proti njej. Ko je kanceler Helmut Kohl obiskal Jugoslavijo, so ga peljali na edino nemško vojaško pokopališče, ki pa je bilo le iz diplomatskih vzrokov samo provizorično pripravljeno. Na tem kraju so namreč pokopani nemški vojaki iz prve svetovne vojne. Ko se je kanceler Kohl poklonil njihovem spominu, je jugoslovansko spremstvo demonstrativno ostalo v svojih avtomobilih.

KONGRES KPS Po potrditvah delegatov je prišel na vrsto kongres. Ni manjkalo kritike. En delegat je izrekel veliko resnico: „Imamo evropske zahteve, azijsko poslovanje, afriške plače, južno ameriško inflacijo“. Ogormno pozivov k boljšemu delu v gospodarstvu in k odgovornosti. Vendar zaključek je bil: Naprej v samoupravnem socializmu! Ugotovili pa so že, da je v marsikateri sredi že kar nemoralno in nečasno biti član ZK: Najhuje postaja miselnost v

naši stari domovini, da se ne da nič spremeniti, da ni več upanje na kako pomembno zboljšanje! Na kongresu so ponovno udarili po sovražni emigraciji, kateri ne mislijo nuditi roko pomirjenja. Posredi mora biti še kako živa zavest, da je slovenska opozicija še kako imela prav, ko je skušala preprečiti zmago revolucije. Novi predsednik CK KPS je postal Milan Kučan. Ne poznan tovariš, ker zgleda, da jim manjka kandidatov, celo za prva mesta.

O, le pusti ti Zdravljico, moj Slovenec, in se uči le še Gorski vjenac

Leta 1984 so v jugoslovanskem delu Slovenije precej burkala narodnostne duhove tako imenovana »skupna programska jedra«. Šlo je za to, da bi naj imeli v vseh šolah v Jugoslaviji enak učni načrt tudi za predmete kot so: zgodovina, književnost, jezik itd. Na srečo do uresničitve tega »koseskijevskega« načrta ni prišlo. Saj če bi prišlo, bi se Slovenci morali veliko bolj zanimati za književnost Srbov, Črnogorcev in drugih kakor za svojo lastno. V tistih časih ostrih polemik je tudi nastala krilatica, ki smo jo postavili v naslov in ki je krožila po Sloveniji.

Če bi se uresničila »skupna jedra« tudi v književnosti, zgodovini in drugih narodnostnih strokah, bi bil to dokončen začetek pogreba slovenstva v Jugoslaviji.

Kljub temu pa imamo nekaj težav, ki so zelo podobne zgoraj opisani.

Ob vse večjem priseljivanju pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov v Slovenijo, se je, razumljivo, sem priselilo tudi precej učiteljev. In zdaj smo pred največjim absurdom: Ne le, da ti bratski učitelji niso bili do sebe toliko samokritični in bi se zavedali, da če ne znajo (dovolj) slovenščine, pač ne morejo učiti tega predmeta, kjerkoli, kaj šele v Sloveniji. Ne le to, marveč so take učitelje šole zaposlile. To je bila narodnostnega izdaja prvega razreda! Ravnatelje osnovnih in srednjih šol, ki zaposlujejo Srbe in Hrvate kot učitelje slovenščine na slovenskih osnovnih in srednjih šolah pač res ne moremo imenovati drugače kot narodne izdajalce.

Pa teh primerov ni bilo tako malo; bilo jih je kar nekaj, zlasti v Ljubljani, Mariboru in ob slovenski obali.

Reči so tekale nekaj let čisto tiho in ne da bi o tem širša javnost kaj slutila. Začelo pa je škripati, ko so se otroci sedmih, osmih let pričeli pritoževati staršem, da učiteljice ne razumejo, ker govori mešanico srbohrvaščine in slovenščine ali pa kar srbohrvaščino. In nekateri »dobri starši« so bili tiho, drugi manj »dobri« pa so šli v šolo in zahtevali, da njihove otroke učijo slovenski učitelji, oziroma vsaj taki, ki brezhibno obvladajo slovenščino.

Seveda zadeva ni ostala le na tej ravni, marveč so tudi »zlobni časnikarji« pričeli reč raziskovati in javnost seznanjati s to težavo. Ravnatelji v šolah pa časnikarjem niso bili preveč naklonjeni, hoteli so vso reč čimbolj utišati. Zato se je, po pričakovanju, zgodilo prav narobe: zadeva je dobila pravo ime: narodna izdaja!

Saj je bilo skoraj ganljivo poslušati in brati izjave prizadetih učiteljic in učiteljev. Ena teh učiteljic se je časnikarju v mikrofon celo zjokala, češ da ona pošteno opravlja svoj poklic in da jo otroci, vsaj za silo, gotovo razumejo. Ravnateljica šole, kjer je ta učiteljica poučevala, (zdaj k sreči ne poučuje več) pa je časnikarja preprosto nagnala. Drugi učitelji - Slovenci, zlasti pa starši prizadetih otrok, so vendarle dovolj povedali, da je podoba stanja kolikor toliko jasna in objektivna.

Prizori v šoli so bili zelo podobni tistim v času italijanskega fašizma v slovenskem Primorju: O tistih časih je starejši znanec iz Postojne pripovedoval, kako jim je učiteljica v šoli ukazala, naj pišejo. Ker je italijanska beseda za pisanje zelo podobna slovenskemu skrivanju, so se otroci, namesto pisanja lotili skrivanja.

Ker je bila zdaj zmešnjava s srbohrvaškimi učitelji zelo podobna tisti z italijanskimi, so se starši na mnogih šolah končno začeli organizirano upirati takemu učenju svojih potomcev. Marsikje so že uspeli. Kljub vsej žalosti torej: »Eppur' si muove«...

Hotimir

(Svob. Slov.)

SFRJ - EKONOMSKE STATISTIKE. Brezposelnost je v SFRJ dosegla število 1.200.000 to je 18 percent dela zmožnih. Povprečno je od dela odsotnih na dan 800.000 ljudi radi boleznih in potem še tisoči zaradi sestankov, konferenc itd. Inflacija za prve tri mesece 1986 je dosegla 20 proc. Interna zadolžitev znaša v dinarjih 6.250 milijard, to je 25 milijard dolarjev. Zunanji dolg ostaja isti, odplačevanje postaja vedno težje. Usihata dva glavna vira in sicer nakazila zunanjih delavcev in turizem, kjer zaradi konkurence privatnega sektorja in uvoza dinarjev po turistih postaja devizni priliv vedno manjši. Izvedba ekonomskih mer kot jih zahteva MMF (Mednarodni denarni fond) pri obrestih, tečaju dinarja, svobodnih cen, bilanciranju zunanje trgovine postaja vedno težja, skoraj nemogoča. Preostane

naslon na vzhodni blok v ekonomiji, kar pomeni seveda tudi politični naslon. Domači strokovnjaki enostavno ne vidijo rešitve. Prof. M. Šešelj, iz Sarajeva, sedaj na svobodi je pred zaporom povedal: "slabo mi pride, ako mi ponujajo rešitev iz te polomije komunisti, ki so v 40 letih državo spravili v to stanje".

stanje doma

Titovi dediči na psu

Svetislav Durčević, mladi delavec v tovarni za traktorje Zmaj pri Beogradu, je izjavil: „Res je, da večini naših stavk botrujejo denarne zahteve. A to je le pretveza. Resnični vzrok zanje je človekovo dostojanstvo. V deželi, v kateri vlada baje delavski razred, se mora ta bojevati za svoj obstanek. Živimo od prejemkov, ki krijejo le najnujnejše življenjske potrebe, ali celo od manj. Delamo za plače, ki zadoščajo le za najemnino, mleko in mogoče ravno še za cigarete. Nastala je dvorazredna družba izredno bogatih in izredno revnih. Ne razumem, da še niso šli delavci na ceste, ampak so samo ustavili stroje.“

Miloš Stanišić, najstarejši delavec v isti tovarni in član KP v beograjskem mestnem komiteju, je za zapisnik nejevoljno povedal: „Delavci se nahajamo v obupnem položaju. Stalno dviganje cen, upadanje

življenjske ravni in zaostajanje plač za inflacijo — vse to nas je pripeljalo na rob možnosti preživetja. Svojih družin ne moremo več prehranjevati. Izgubili smo sleherno voljo do dela. Delavci stavkajo zato, ker kratko malo ni mogoče več zdržati. Vsega nam je zadosti.“

Zoran Prijobić, stakvujoči kovinski delavec v podjetju 21. maj v Radovici, sodi: „Povsod se grmadijo težave, nič ni, kot bi moralo biti. Zadoštuje iskra, da se vname požar stavk. Tako napet je položaj. S potrpljenjem smo na kraju. Delavski razred nima kaj več izgubiti in se nima česa več bati.“

Vsa Jugoslavija je polna zagrenjenosti in brezvoljnosti. Politična brezihodnost duši, gospodarski polum jemlje pogum. Celó v beograjskem CK govorijo o tem razpoloženu odprto. „Govorimo o omajanem zaupanju delavcev,“ je rekel neki

ODVEČNE BIOGRAFIJE. V Sloveniji se pojavlja vse več in več biografij. Tako Izidor Cankar opisuje nadvse žalostno vlogo, ko je za stolček v novem redu grobo, zlobno in lažnivo obsodil svoje bivše politične somišljenike dr. M. Kreka, dr. M. Natlačana. V svoje opravičilo in politični emigraciji pa potem citira Titovo osebno zagotovilo njemu, da komunizma v novi Jugoslaviji ne bo!

Iz perspektive bivših komunistov je zanimiv Dušan Pirjevec Ahac, ki je v Novi Reviji, letnik V., št. 45 objavil svoj confiteor v obliki dnevnika. Pisec je kmalu po maturi kot 20 leten vstopil v partizane. Že predvojni komunist discipliniran in pripravljen izvrševati povelja, je zgodaj postal politični komisar bataljona na Dolenjskem. Kot tak je osebno izvrševal likvidacije političnih nasprotnikov in se izkazal kot najbolj sadističen učitelj. Partija ga je zaradi taktike poslala v vodilni kader na Koroško l. 1943. Po zmagoviti revoluciji se ga je partija odkrižala, ker je nadaljeval z nemogočimi razmerji z ženskami. Ves njegov opis revolucije in še posebno njenega rezultata je iz perspektive komunističnega pomembna, ker priznava obupni rezultat in

TOLSTOJ Nikolaj. Kot je bilo že napovedano, je končno izšla knjiga o strašnem zločinu prisilnega vračanja Kozakov iz Linza Sovjetom, slovenske vojske, hrvaških in srbskih vojaških formacij iz Vetrinja, blokiranja in prisilne predaje hrvaške vojske in civilnega naroda v Pliberku. Grozni maj 1945, mesec največjega zločina stoletja (I. Pust-Celovec) v neverjetni kombinaciji angleške vojaške komande, angleške vlade in komunistov SZ in SFRJ. Nič manj kot 19 poznanih Slovencev iz diaspore omenja pisec v zahvalo za njihovo sodelovanje. V knjigi, na 400 straneh, glavno krivdo na angleški strani očita H. MacMillanu, zastopniku angleške vlade pri glavnem zavezniškem štabu v Caserti. Ta pa se zgovarja na odločbo višjih angleških in ameriških krogov. Ne imenuje pa te višje kroge. Kot je znano, so Amerikanci povsem tuji tej tragediji. Imel pa je MacMillan nalog in zaslombovišjih angleških vladnih krogov. Za Kozake je pokojni angleški zunanji minister Eden priznal tozadevno vladno odločbo. Da je odločba za zločin nad našo vojsko padla pri vladi nemore biti daleč od resnice. Pisec je celo sedmo poglavje posvetil Ko-

čevski jami. Pričevanje Milana Zajca, Franca Dejaka, Franke Kozina se bere v stvarni angleščini s še večjo grozo kot v našem jeziku. Prizori s popisom neprimerno bolj strašni kot Dantejev pekel. Po knjigi I. Pusta, ki je sicer iz perspektive velenemstva pa vendarle stvarno opisal grozote partizanskih umorov na Koroškem in nemščini in pa ta knjiga v angleščini postavi partizanstvo v strašno luč mučilev in likvidatorjev zvezanih žrtvev.

srbski zastopnik na eni zadnjih plenarnih sej. „Ne, tovariši, zaupanje delavcev ni omajano, ampak je popolnoma podrt.“

Gospodarski pokazatelji kriznega položaja dejansko jemljejo pogum:

- Zadolžitev v tujini znaša 20 milijard dolarjev; odplačevanje dolgov požre 40% deviz; izvoz v države z močnim denarjem ne raste dovolj hitro; izgube v trgovini in pri služnostih naraščajo; mednarodno odplačevanje je možno zagotoviti le s stalnim podaljševanjem plačilnih rokov.

- Namesto pričakovane resnične rasti 3% so 1985 dosegli le ubogi 1,2%. Proizvajalnost pada. Prav tako šest zadnjih let nazadujejo naložbe, s tem pa možnosti industrijske modernizacije in ustvaritve delovnih mest.

- Število brezposelnih je prekoračilo milijonsko mejo in trenutno znaša brezposelnost 17 do 20%. V nerazviti pokrajini Kosovo znaša celó 30%, pri mladih nad 70%.

- Inflacija je dosegla 80%. Državni urad za statistiko je izjavil, da je zvišanje cen pri proizvodih, ki jih prebivalstvo nujno potrebuje, doseglo v preteklem letu 104,4%.

- Dejanski dohodki so v zadnjih petih letih padli za dobrih 40% — to je na raven iz leta 1967 do 1970.

Po izjavi nekega člana CK zadoščajo redni dohodki le 5% vseh jugoslovanskih gospodinjstev. 69,5% vseh zaposlenih ali 4,5% milijone delavcev, tako je na koncu leta priznala vlada, zasluži manj, kot bi bilo za življenje nujno. (Pri tem niso upoštevani zdravniki in cigarete.) Če prištejemo k temu še družinske članice, živi 8 do 9 milijonov Jugoslovancev (od celotnih 22 milijonov) pod mejo revščine.

V Macedoniji npr. se mesečni povprečni dohodek 29.500 dinarjev (98 dolarjev) — ki jih pa 70% delavcev sploh ne doseže — v štiričlanski družini sooča z 38.000 dinarji (126 dolarjev) za potrebno prehrano. V rudnikih so delali rudarji celó za ubogih 13.000 dinarjev (43 dolarjev) na mesec. Upokojenci se morajo zadovoljiti z 10.000 dinarji. „Več tisoč družinam v središču Beograda,“ je rekel član parlamenta Zarija Martinović, „so odklopili elektriko in kurjavo, ker niso mogli več plačati računov. O delavcih v tovarni Sloboda, v srbskem Čačaku, je list *Intervju* pred kratkim poročal, kako so jih „videli tuliti, ko so prejemale mesečne plače“.

Zagrebski sociolog Josip Zupanov označuje dejstvo, da ni doslej prišlo do množičnih demonstracij, delavskih uporov in javnih izbruhov ljudske nevolje proti režimu, za „jugoslovanski čudež“.

Ne dovoljene pa tudi ne prepovedane, ampak dopuščane stavke, ki so se 1985 v primeri s prejšnjim letom podvojile in narasle na nov rekord (nad 700), delujejo kot streljivo družbenih napetosti. To jim uspeva toliko bolj, ker v popolnoma razdrobljenem gospodarskem ustroju ne prihaja do nikakršnih vzajemnih front, ki bi segle čez ozke meje posameznih podjetij ali celo posameznih republik. Na kakšno skupno jugoslovansko gibanje *Solidarnošč* po poljskem vzorcu sploh ni mogoče misliti.

Druga oblika protestov delavcev je malomarno delo in postopanje na delovnem mestu. To je nedejaven upor pod geslom „Sploh me ne morete plačati tako malo, kot malo lahko delam“. Možnega ravnanja delavcev je za cel seznam: zamujanje, namišljena bolezen, neupravičena odsotnost, stavka postopanja, površno upravljanje strojev, kraja orodja, poškodovanje proizvodov in aparatur.

Gospodarske izgube, ki s tem nastajajo, so zastrašujoče. Od sedmih delovnih ur na dan se dela zares le po dve do tri ure. Noben čudež ni, da traja zato v Jugoslaviji proizvodnja radiov, sesalnikov za prah, pralnih strojev in TV-aparatov tri do petkrat toliko časa, kot v ZR Nemčiji. K temu pristavlja prof. Zupanov: „Naš delovni razred je potpežljiv, a družbi piše račun tako, da manj proizvaža, kar je eden od virov naše gospodarske in družbene krize.“

Odločilnega pomena za zagotovi-

tev preživetja in za dnevno preskrbo s kruhom je cvetoče „sivo“ gospodarstvo: pleskarji, inštalaterji, zidarji in električarji delajo po koncu

tedna na črno. Kmetje se pri delu v tovarni varujejo, da se lahko potem z neizrabljenimi silami lotijo kmečkega dela. Mnogo Jugoslovancev oddaja sobe turistom za devize; okoli pol letošnjih prejemkov iz tujkega prometa (nad dve milijardi dolarjev) teče v zasebne žepke.

Prihodki iz „sivega gospodarstva“ delajo pri mnogih Jugoslovanih plačo za drugotni zaslužek. Vsoto teh prihodkov cenijo na 40% kosmate družbene proizvodnje. To je tudi ključ za uganko, kako to, da mnogi Jugoslovanci še vedno lahko počitniškejeje na jadranskih obalah, in kako to, da nemalo Slovencev še dalje kupuje v avstrijskem Celovcu. Delo na črno ustvarja rezerve, ki preprečujejo množično lakoto in delajo gospodarski položaj znosnejši, kot ga kaže statistika. Milijonski trop „prenizko plačanih, brezposelnih in upokojenih, ki nimajo za seboj velike družine in ki ne izhajajo iz podeželja, ostajajo pri tem kajpada praznih rok.“

Varnostne ventile proti družbenim nemirnim nudijo končno tudi svoboda potovanja, možnost iskanja dela na Zahodu in neprizanesljivo odprto pogovarjanje o krizi v množičnih sredstvih: neki mlad beograjski taksist, sicer brezposelni trgovski nastavljenec, je po TV preklel ves „komunizem-titoizem“. A njegova besnost je ostala v določnih mejah, ker se mu obeta delo v

neki pizzeriji v Stockholmu; s tem si bo, tako upa, plačal nov taksi z radom in morda kdaj silvestrovanje na Dunaju.

Tisk odkriva celotno jugoslovansko revščino in ne varčuje z nadrobno kritiko države in partije. Radio širi izločna pojasnila kot: „Zakaj je mleko vedno bolj redko in vedno bolj drago? Zato ker je pri nas vedno več volov.“ TV je pokazala s sekirami in lopatami oborožene občane neke vasi, ki so se uspešno ubranili policije, ko jim je hotela odvzeti zemljo za gradnjo neke tovarne. Objavili so tudi opombo nekega proletarja, češ da bi bilo poskušati vreči delavsko vlado nesmiselno, saj ni v njej več delavcev. „Ničesar ne moremo spremeniti, a skoraj vse smemo reči,“ je razglašal član PEN kluba Predrag Matvejević. „V tej državi je komaj kaj demokracije, zato pa zelo veliko svobode.“

Dolgeletni poznavalec Jugoslavije je opisal krizo v njej takole: „Tito je preč, denar je preč, vera je preč, zagon je preč.“ To točno potrjuje vtis, ki ga je moč dobiti povsod — v Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu in Beogradu. Poveljevalni „jugoslovanski vzorec“, upanja polna „tretja pot“ med Vzhodom in Zahodom, ki je nekoč sprožila toliko razumskega poleta in mednarodnega navdušenja, je končana. Jugoslovanske ure ne gredo več drugače; kratko malo ustavile so se.

DIE ZEIT, Hamburg, 4.—17. jan. 86/5.

ZAPOZNELO RAZOČARANJE V domovini je izšel dnevnik Izidor Cankarja bivšega, sedaj že pokojnega diplomata. Med vojno, še v službi prve Jugoslavije, je predsedal na titovski vlak. Za svoj stolček je napravil Titu običajno uslugo,

da se je sprivil nad svoje bivše prijatelje kot dr. Kreka in Ivana Ahčina z običajnimi posplošenimi obtožbami. Po par letih službe so ga seveda postavili na istranski tir. V dnevniku v svoje opravičilo kvotira Tita, ki je njemu sveto zatrdil, da je zadnja stvar, ki jo misli uvesti v drugi Jugoslaviji, komunizem. In tako je tudi Cankar šel po žalostni poti mnogih kulturnikov, ki so se v kritičnem času l. 1944-45 izkazali kot oportuniste, bojazlivce. Izjava, da so mislili, da so pač bili prevarani tako malo pomaga sedaj po njihovi smrti. Mogoče bi bilo bolje, ako bi bili tiho.

OPRAVIČEVANJE SIMA V R. G. marec 86, urednik Jože Prešern navaja število preko pol milijona izseljencev od 1857 do 1971. Porevolucijska doba je dala polovico te grozne številke pa jo urednik kljub temu ne imenuje množično. Izselilo se je namreč tudi dosti tehnikov, profesionalcev, kar pa je seveda še bolj tragično. log za izseljevanje po 1945: podedovane ekonomske razmere v preteklosti (pred revolucijo!), posledice vojne...

O slabem gospodarstvu partije ni govora! Večino porevolucijske emigracije imenuje ekonomsko in to ne bo povsem resnično. Novi „ekonomski“ emigranti na Švedskem, v Nemčiji, Australiji, Kanadi niso brez pravega političnega čuta. Zatiranje osebne in politične svobode v Sloveniji ravno tako čutijo kot izraziti politični emigranti. Mnogi se dobro počutijo v organizacijah ustanovljenih po politični emigraciji. V zadnjem času celo zaznamujemo organizacije novih emi-

grantov ki ne samo, da spoznavajo pravi obraz SIM-a, nego celo sami javno zahtevajo (Australija in Švedska!) svobodo vere, tiska prenehanje zaslizšavanje izseljencev.

LOVSKI VESTNIK 1986 Društvo lovcev iz Allistona je zopet izdalo vestnik, nedvomna ena najbolj pozitivnih aktivnosti v naših družtvih. Na 38 straneh dobrega branja o raznih lovskih dogodivščinah, sportnih prireditvah, o knjigah itd. Oglasi v glavnem slovenskih podjetij zavzemajo ostalih 70 strani. Velik dokaz slovenske aktivnosti in sposobnosti in to v tujem okolju, kjer je težje uspeti kot je bil to slučaj v svobodni Sloveniji med obema vojnama ali še danes v zamejstvu.

Zmaga demokratskih zahtev slovenske mladine

Od prvega četrtka do prve nedelje v aprilu, t. j. od 3. do 6. aprila je ZSOS - Zveza socialistične omladine Slovenije imela v Krškem svoj kongres, ki ga po objavljenih sklepih moremo imeti za nekaj kažipot republiškega kongresa slovenska komunistov. Ta je prvi od vseh ostalih jugoslovanskih republiških partijskih kongresov.

Na sklepnem zasedanju, v nedeljo 6. aprilu, so mladi slovenski komunisti izglasovali zaključni dokument in v njem na prvem mestu poudarili odločitev, da se "bodo brezkompromisno borili proti vsem odtujalnim centrom politične moči, ki se v Jugoslaviji skrivajo za samoupravne zastoje" in tako neupravičeno odločajo o najvažnejših vprašanih za celokupno družbo. V tej prvi točki zaključkov je rečeno, da "nihče ne sme imeti monopola nad resnico in s tem nad odločanjem", kar leti očitno na partijo samo.

V Zaključkih kongresa tudi zahtevajo spremembo kazenskega zakona SFRJ: Med ostalimi zahtevajo ukinitve smrtne kazni in črtanje onega dela člena 133, ki gori o "zlonamernem in neresničnem prikazovanju družbeno-političnih razmer v državi" (to so t. i. verbalni delikti sovražne propagande in delikti mišljenja). Prav tako se je kongres v celoti izrekel za javno razpravo v okviru Socialistične zveze Slovenije o možnosti odsluženja vojaškega roka v civilnih službah.

Z velikansko večino dvignjenih rok je bil tudi izglasovana odločitev in sklep kongresa, naj se ponovno preuči program razvoja atomskih elektrarn v Jugoslaviji. Mladi Slovenci tudi zahtevajo, da naj se preučijo velike gospodarske investicije v republiki,

zlasti one na Jesenicah in v Kidričevem.

V Sklepe kongresa ZSO Slovenije je bila sprejeta tudi zahteva, da se s spremembo zakona o združenem delu legalizira pravica do delavske stavke in je izrečena ostra kritika proti Sindikatu, ki ne brani z energijo delavskih koristi. Priznanje in problem delavcev iz drugih republik mladi Slovenci zahtevajo javno razpravo o njihovem položaju.

V zaključku kongresa je posebej poudarjeno, da šolska reforma ni prinesla pričakovanih rezultatov in zato zahtevajo takih sprememb, ki bodo omogočile šolski napredek in uvedbo novih učbenih programov in delovnih metod.

Kar zadeva gospodarstvo, mladi Slovenci zahtevajo uvedbo ekonomskih zakonitosti in v sklepih opozarjajo, da je že skrajni čas dati poljedelstvu ono mesto, ki mu gre, poljedelskim delavcem pa je treba zavarovati enako socialno varnost in ekonomski položaj kot delavcem v industriji.

Kongres ZSO Slovenije končno zahteva popolno moralno in politično rehabilitacijo "nedolžno obsojenih v Dachauskem procesu".

Zrelost slovenske mladine se je pokazala tudi v sklepih, ki se nanašajo na njihove organizacije. Še nadalje bo ostalo tajno glasovanje pri volitvah vseh funkcionarjev, kongres pa bo v bodoče mogoče sklicati tudi "po potrebi". Tako so na tem kongresu bili sprejeti in potrjeni vsi demokratični predlogi, slovenska mladina pa je dala zgled, ki bi mu drugi morali slediti in ga posnemati.

(Po Novi Hrvatski, 20. IV. 1986)

ZALIV 1985

Zadnja številka te revije je skoraj izključno namenjena političnim temam. Boris Pahor, urednik, še danes hodi po liniji lažne koalicijske OF. Zgodovina je OF in NOB že dolga desetletja postavila v območje prevare in mita. Pahor povzdiguje v tej številki prof. Edi Kocbeka na mesto soustvarjalca zgodovine in njegovo priznanje in obžalovanje pokola domobrancev. Priznanje l. 1975 je višek nesmisla; vsa politična emigracija je vedela o pokolu julija 1945, napisalo se je cel kup knjig o tej tragediji. Ljubljana in Dolenjska je žalovala junija 1945. Kocbek pa naj bi leta ne vedel ničesar? Kakšna blamaža, ko ga je pričevanje duhovnika 1984 postavilo v Ljubljano prve dni junija 1945 ko je naprošeno za intervencijo za dva brata domobranca odgovoril: "Bila sta kolaboracionista in zaslužita najtežjo kazen!"

Milan Lipovec, tržaški pisatelj, obravnava o noveli "O črvu v sredici" slučaj ovaduhov, ki so v rarijah 1942 za zastrtim oknom ljudi za internacijo. Kaj veliko niso mogli odločiti ker je mladina v glavnem bila vsa tja poslana. Nihče ni nikdar zvedel podrobnosti o teh ovaduhih z izjemo F. R. ki je postal t. ancoski državljani, se vrnil v Slovenijo, bil obsojen na 7 let zopora pa po intervenciji bil zopet spuščen. Lipovec zameri povsem neupravičeno slovenskim politikom, da so imeli različne kontakte z Italija-

ni. V znameniti grški Elleni opisuje pisec pohod nemške kazenske ekspedicije v Epiru. Prva vas jih je sprejela s kruhom in soljo, s to gesto se je rešila, druga vas jih je sprejela s par strel iz zasede in je bila zažgana in moški odgnani!

Pahor v svojem dnevniku Jesen 1984 kvotira J. Vidmarja, ki je ponosen, da so bili zavezniki Sovjetov, kljub temu, da so zaradi tega zgubili Trst. Žalostnemu zgledu Kocbekove dvojnostni sledi Pahor, ko se oddalji od porevolucijskega pokola (samo tega!) obsoja pa belogardizem, domobranstvo in vso opozicijo revoluciji kot izdajo.

Da ne bo zamera partiji prevelika, kvotira domobranske zločine, brez specifikacije. Pa vendar točno ve, da je emigracija pri vseh težavah zbrala imena in sezname 13.500 mučenih, sestradanih in pobitih; partija, ki pa razpolaga z vsemi viri pa še ni objavila seznam recimo 100 likvidiranih (ne mučenih) terencev. Pahor ima občutek za realnost, ko poudari, da je za nas Slovenija prvotna vrednota, Jugoslavija pa druga. Ko omenja Spomenko Hribar, pravi Pahor "Slovenski pisatelji smo v pravem času znali jasno videti in razločno povedati". Pahor nadaljuje "ideološko (revolucijsko op. p.) obravnavanje naroda je bila v marsičem hujska tragika kot razkosanje Slovenije 1918". Tu postavimo vprašanje: Koliko je vreden Zupančičev sta-

vek l. 1947 imeli smo zlato jabolko, ki nam je padlo v blato, ali Finžgarjevo navdušenje za OF potem pa obžalovanje v privatnih pismih po letu 1948 in še Kocbekovo priznanje l. 1975 in končno Hribarjeva,

Štih Krivic in toliko drugih in več let po tragediji? Še posebej ti misleci izgubijo na vrednosti, ker radi legalnosti, službe, bojazni insistirajo na laži, fikciji OF in NOB kot, da bi partija se vmešala in povzročila tragiko našega naroda šele leta 1943 ali celo šele po l. 1945! Boris Pahor je imel pogumno predavanje v Cankarjevem domu v Ljubljani jan. 1985. Povsem jasno je obtožil partijo, da gleda na zamejstvo iz ideološke perspektive ne pa iz narodne. Ravno tako kritizira škofa Grmiča, češ da so Koroško OF vodili izključno komunisti, povsem tako kot v matični Sloveniji in zamejstvu. Le kdaj bo napravil Pahor in vsi njegovi prijatelji literati tisti odločni korak

in bodo priznali da je OF dne 22. junija 1941 bila orodje komunistov, ki so jo v celoti izkoristili izključno za izvedbo revolucije. Pri poraznih posledicah in obupnem današnjem stanju v slovenski kulturi, civilizaciji in gospodarstvu jim to vendar ne more biti tako težko! Pahor se zanima za emigracijo. Navaja v kritiki Bukvičevega Vojna in revolucija VIR-a, ki ga navdušuje, ker govori o sodelovanju z okupatorjem in češ, da je opozicija igrala na napačno karto, brez podrobnih argumentov. Omenja tudi nekega B. Kocmurja v Slov. domobranu (2. 4. 1985), ki trdi, da nam je svetovna vojna odnesla hišo, ki je bila zgrajena na pesku, in o našem absolutnem antikomunizmu, po katerem se se danes identificiramo. Kocmur je v zmoti, Slovenija med obema vojnama pri vseh napakah je poznala več civilizacije, svobode in kulture kot današnja in puščena na miru bi njeno današnje gospodarstvo bilo na višini italijanskega in avstrijskega. V zmoti je tudi radi našega antikomunizma, ker ta danes komaj še obstoji.

AMERIŠKA VOJSKA PREDVIDEVA RAZPAD JUGOSLAVIJE

Poluradna organizacija ameriške vojske izdaja za konec vsakega leta posebno knjigo z naslovom "The Search for Peace" (Iskanje miru). Uradno ime organizacije je Association of the United States Army, s kraticami AUSA: To je kritičen pogled, presoja in predvidevanja ameriške vojske o političnem, gospodarskem in vojnem potencialu raznih držav v komunističnem bloku.

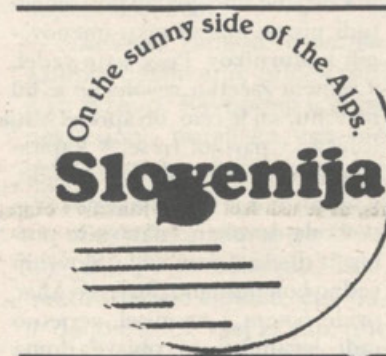
Že nekaj let zapovrstjo ta "Letopis" AUSA prinaša zelo črne napovedi o Jugoslaviji. The Search for Peace za leto 1986 med drugim pravi na str. 18, da "čeprav to skrpučalo federacije... še ni popolnoma razpadlo, je vendarle tamkaj položaj iz dneva v dan težji. Posledice gospodarskega zastoja in političnega razkroja so še bolj zaostrene in zastrupljene zaradi narodnostnih in regionalnih sporov, ki ponekod bruhajo na površino kot majhne državljanske vojne".

Ameriška vojska predvideva dve stvari, ki se v Jugoslaviji lahko zgodita že v bližnji bodočnosti. Prva je povečan pritisk Sovjetske zveze, da si Jugoslavijo popolnoma podvrže svojemu vplivu, druga pa, kar se tudi lahko zgodi, je popoln polom jugoslovanskega gospodarstva.

Glede prve možnosti Letopis AUSA 1986 trdi, da je Jugoslavija po Titovi smrti imela srečo, ker se je Moskva vsakih nekaj mesecev morala soočiti z boleznijo in smrtjo treh svojih lastnih voditeljev. Zdaj, ko je na oblasti Gorbačov, trdi AUSA; bo pa to drugače.

O popolnem polomu jugoslovanskega gospodarstva med drugim pravi, da je posledica delavskega samoupravljanja naraščanje vedno večjih napetosti v družbi: "Zdaj po tej državi skupno udarjata nesposobnost političnega faktorja v vodstvu gospodarstva in pa otrpljujočega sistema odločanja v gospodarstvu samem... 80 percent presegajoča inflacija je najvišja v Evropi, pa je še povečana oz. neznosnejša zaradi zunanjega dolga, ki dosega govoto že 23 milijard dolarjev. Stvarno razpoložljivi dohodki so od leta 1981 do danes padli za 40 percent, nedavno naglo povišanje cen mesa in nafte pa pomeni še večji padec življenjskega standarda."

Letopis AUSA za 1986 zaključuje svojo oceno položaja v Jugoslaviji za letošnje leto: "Čeprav predsednica jugoslovanske vlade Milka Planinc, priznava, da jugoslovansko gospodarstvo gre nevdolžno navzdol, zanika, da Jugoslavija razpada. Toda niti ona niti katerikoli drugi funkcionar v Beogradu ne morejo zanikati, da Jugoslaviji v resnici grozijo težki časi."

EXPO 86

EXPO Update

The Global Village: The many faces of the world are seen in this mural at the United Nations Pavilion.

"DELO" pp golobjnjak 007

O RESNIČNI
PODOBI ŠKOFA
ROŽMANA

Uredništvo Dela se je v tej vsesplošni krizi odločilo za predstaviteljske »resnične podobe škofa Rožmana«. Ta tema spada v celo plejado podobnih, ki se v zadnjem času kar pogosto forsirajo v sredstva javnega informiranja in so za naš sedanji položaj, za katerega vsi vemo, kakšen je, povsem irelevantna (nova himna, olimpijada v Sarajevu in Beogradu, univerziada v Zagrebu, beograjski proces, zahteve Jovanke Broz, sojenje Artukoviću...)

Pisanje o škofu Rožmanu? Zakaj pa ne!? Vendar, vsako pisanje vsebuje določen namen, ki pa ga je pisec nadaljevanj »O resnični podobi škofa Rožmana« Ivan Jan premalo razkril.

V njegovem pisanju pogrščamo znanstveni instrumentarij, kot je navedba virov in literature. Natančna navedba le-teh je ob tako občutljivi temi nujna. Poljudnost oziroma časniška oblika ne more biti izgovor. Viri morajo biti navedeni, da bomo vedeli, odkod so citati in kje lahko originalna celotna besedila preberemo. Če avtor uporablja citate iz emigrantske literature, ki je nam slehernikom prepovedana, je to manipulacija s to literaturo ter z nami — bralci.

Zakaj določene literature ne smemo brati? Zakaj mi je to prepovedano, onemogočeno? Ali se kdo boji, da bi prebral kaj takega, kar bi mu lahko (ne vem komu?) škodovalo? Težko je temu reči le podcenjevanje, da ne bi zapadel pod vpliv »propagande«. Kaj pa je vse propaganda in kdo jo ter kje se vse uporablja?

Za svoje pisanje je torej I. Jan uporabljal tudi tako imenovano emigrantsko literaturo. Vse lepo in prav. Ampak... kot zasebnik je ne smem posedovati, ne smem je »uvažati«, ne smem je izposojati, in kar je najbolj simptomatično, ne smem je niti prebrati v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, kjer se v posebnem deponju nahaja vsa poglobljena emigrantska literatura!

Zakaj ne!???

To vprašanje se da včleniti v odgovore vprašanj, zakaj je prišlo do kontrarevolucije na Slovenskem — bela garda, plava garda, domobranci (narodna izdaja, kolaboracija). To pomeni, da tudi sam moram v kakršnokoli »emigraciji«, če hočem svobodno študirati. Katera idejnopolična sila je torej to, ki so se je nekateri takrat, leta 1941, zbalili ter se ji zoperstavili, in ki mi danes, 45 let po takratnih dogajanjih, prav tako z subtilnimi, a arogantnimi načini in sredstvi preprečuje svobodo ustvarjalnega delovanja in proučevanja, kar je osnova vsake civilne družbe?

O škofu Rožmanu I. Jan piše, da o izdajalcu, sodelavcu z okupatorjem in podobne uničujoče ugotovitve, ki seveda v veliki meri držijo. Nikjer pa ni navedene nobene, niti najmanjšega vzroka, ZAKAJ se je škof Rožman navezal že takoj aprila 1941. leta na okupatorje ter zakaj kasneje ni simpatiziral s partizanstvom! Vsa podoba škofa Rožmana v času okupacije je zaradi tega le iztrganina iz celotnega takratnega dogajanja in vednosti.

Zakaj gre?

Povsem jasno je, da zgodovino pišejo vedno le zmagovalci, zato je ta zgodovina bolj ali manj pristranska, ena dogajanja se v korelaciji zamočevanja drugih potencirajo, nekatera pa so, kar se lepo vidi v Janovem tekstu, skrbno vzeta iz celote takratnih dogajanj in včlenjeni o takratnem svetu in zato (namenoma) izvenjenjo izključno enostransko in zato potencirano negativno. Naj se dotaknem le ene plati: Kaj so škof Rožman in ostali kolaboracionisti razumeli pod izrazi, kot so »komunistična nevarnost« in »brezbožni komunizem«? Ali res le nevarnost za vero in cerkev (določeno oblasti torej)? Kaj pa je bilo iz izkušnjami (informiranostjo) o metodah, ki jih oblastvene strukture uporabljajo v sovjetskem modelu socializma, ki so ga vsi takratni komunisti imeli za zvezdo vodnico (Sovjetska zveza je bila takrat pač na žalost edini vzornik, Stalinov diamant pa na vrhuncu) od 1918 do 2. svetovne vojne: Sta-

III PALACE PH HOTEL

34170 GORIZIA (ITALY) - CORSO ITALIA N. 63 - TELEFONO N. (0481) 82166/7/8 - TELEX 461154 PAL GO I

Vinko LEVSTIK — hotelir
Včeraj v Rimu — danes v Gorici

Hotel je najlepši in največji v Gorici, ima 80 sob z najsodobnejšo opremo, dva salona, restavracijo, taverno, kongresno dvorano in autoparking. Nahaja se v najlepši promenadni ulici, Corso Italia. Je prve kategorije in kljub temu so cene nizke in res vsem dosegljive. N. pr. samska soba s kopalnico, klimatsko napravo in televizijo stane borih 20 US dolarjev. Dvoposteljna pa 32 US dolarjev.

lin (kult osebnosti), represalije — čistke nad drugače mislečimi, inteligenco, svobodo veroizpovedi, o pragmatičnem paktiranju z ideološkimi nasprotniki (Stalin — Hitler), o hegemonizmu in imperializmu (Finska, Poljska)...

Seveda je res, da je tudi škof Rožman paktiral ter izbiral pragmatične cilje, kar, na širše gledano, ni bilo najpravičnejše.

O letih 1941/45 Jan piše: »ali si za okupatorje ali proti njim«. Ali je res bila ta gola poenostavitev primarni smoter? Ali se ni poleg omenjenega vodila poudarjalo tudi drugo: razredni boj, social(istič)na revolucija? Ali se ni prav zaradi brezkompromisnosti tega cilja razvila na Slovenskem tako izredno zagrizena bratromorna vojna, ki je izzvenevala še v povojna leta? Primerov, ne samo, da jih je dovolj, ampak jih je preveč. Še danes, štirideset let po vojni, smo priča temu neverjetnemu sovraštvu, ki nam je in nam še odvzema izredno dosti energije. Ali mi, rojeni po vojni oziroma neudeleženci tega ideološkega (razrednega) sovraštva res nimamo in ne bomo dobili pravice živeti izven vsega tega, seveda na socialnih pridobitvah narodnosvobodilne vojne! (Ali res mora vsaka oblast imeti sovražnika, če ne drugače pa sproduciranege? Dajte, no, dajte!). Svet hlepi po miru, sodelovanju, ustvarjalnosti, nove generacije po spravi.

Ker v Janovem prispevku pogrščam predvsem vzročnost, ključem vedno znova, da so pri pisanju o teh problemih vzroki izredno pomembni. Analiza oziroma iskanje resnice brez navajanja vzrokov je le mahanje s prazno vrečo.

I. Jan navaja, kako malo mar je bilo škofu Rožmanu za slovenstvo itd. itd. Ampak, kje so vzroki ter kaj jih? Napisal sem množino, ker obstaja verjetno več vzrokov.

Ker se v zadnjem času relativno precej piše na primer o pobožnih domobrancih na Rogu in drugod ter o dachauskih procesih, se pri kritiki tega pisanja vedno znova pojavlja le en argument — očitke: da se o teh dogodkih piše zunaj konteksta takratnega dogajanja, da se takrat pač objektivne okoliščine zahtevale, da se je postopalo tako, kakor se je in podobno. Torej lahko z upravičenostjo zahtevamo, da se bo na primer tudi o škofu Rožmanu pisalo znotraj konteksta takratnih dogajanj in včlenjen, ne pa samo posplošene ugotovitve, da je bil izdajalec, so-

delavec okupatorja, protikomunist in podobno. Zakaj pa je postal vse to, pa si lahko le mislimo!

Pred časom je Spomenka Hribar javno izrazila dilemo ki se je pojavila leta 1941: Ali zoper okupatorja k sovjetizaciji ali zoper sovjetizacijo z okupatorjem. Zaradi teh in podobnih tez je bil na Hribarjevo sproduciran pravi pogrom, cilj katerega je bil, da se vse te heretične teze po hitrem in »demokracičnem« postopku učišajo, preden bi lahko bilo prepoznano. Zdaj ne bom navajal, kdo je v tem pogromu vse sodeloval ter s kakšnimi sredstvi, naj omenim le, da je bila Hribarjeva izključena iz ZK. Javni pogrom, kljub sicer le formalni možnosti, da je lahko tudi sama izrazila svoje mnenje ter izključitev iz ZK na delovnem mestu pa še vedno pomenjajo mnogo. Zgodovina je s svojim ponavljanjem paradija. Nekaj argumentov, ki potrjujejo navedeno dilemo iz leta 1941 je Hribarjeva navedla s pomočjo virov v Novi reviji št. 43/44. Ker je naklada te revije nizka, je tudi seznanjenost s temi argumenti zaobjela malo ljudi.

Sestavljanje ter objavljanje takih tekstov, kot je Janov, brez navajanja vzročnosti, je za današnje pojme nekulturno dejanje, pa čeprav opisuje še tako nekulturne ali negativne osebnosti in dogodke, ker se tako v naši družbi le podaljšuje (ideološka) militantnost, ki bi jo že zdavnaj morali preseči. Zgodovino pisje in zgodovino pisce so pri teh temah zaradi samocenzure (Kateri so vzroki zanjo?) popolnoma odpovedali. Pisanje o tabu temah je še vedno le v domeni nekaterih — preverjenih in tudi zato še kar naprej lezemo v vedno večjo vsesplošno krizo.

Hkrati moram izpostaviti, da moje pisanje ni nikakršen prispevek k rehabilitaciji škofa Rožmana, niti diskvalifikacija Janovega pisanja. Od eventualnih podobnih etiket se ogražujem. Te misli so le opombe na rob Janovemu prispevku, saj se z večino njegovih navedb strinjam, opozarjam pa le na veliko pomanjkljivost v njegovem tekstu, ki bi jo lahko na kratko navedel s vprašanjem: Zakaj je škof Rožman leta 1941 reagiral tako, kot opisuje Ivan Jan in zakaj ni hotel sodelovati z osvobodilnim gibanjem?

Naslov »O resnični podobi škofa Rožmana« je zato močno predimenzioniran. Ljutomer, 14. 2. 1986
LJO ŽAJDELA
LJUTOMER

DA NE POZABIMO!

CLEVELAND, O. — Veliko se danes piše in govori o judovskem »holocaustu«, o slovenskem pa skoro ni slišati besede.

Pred 41. leti se je končala vojna proti najhujši tiraniji tega stoletja. Na tisoče in tisoče vojnih in političnih ujetnikov je bilo izpuščenih na svobodo in plinske peči so ugasnile. Veselje nad svobodo in življenjem je vzkipelo širom zemeljske oble, kajti vsi narodi so konec vojne z navdušenjem sprejeli. Naš mali slovenski narod pa je takrat doživel največje razočaranje svojega zgodovinskega obstoja. Namesto veselja in praznovanja, katerega so bili deležni ostali narodi sveta, so dolge kolone slovenskih protikomunističnih edinic z družinami vred zapuščale Slovenijo, da si v svobodnem svetu poiščejo pravico do življenja. Iskali so in dobili trenutno zatočišče pri angleških oblasteh na Koroškem v Avstriji.

Koncem maja 1945 pa so bile te domobranske enote po hinavski angleški politiki predane jugoslovanskim partizanom. Dvanajst tisoč jih je končalo v množičnih grobovih pri Kranju, Škofji Loki, Št. Vidu, Teharjih, Celju, Kočevju in sam Bog le ve, kjerkoli še.

Krajevno društvo TABOR DSPB v Clevelandu se bo 14. in 15. junija spomnilo in poklonilo spominu teh mučencev in njihovem poveljniku generalu Leonu Rupniku s proslavo, ki se bo vršila na Orlovem vrhu Slovenske pristave pri Genevi, Ohio.

Vabimo vse zavedne Slovence, da se nam pridružijo 14. in 15. junija, da se skupno poklonimo spominu vseh, ki so darovali svoja življenja, in da v molitvi poprosimo Vsemogočnega za lepšo bodočnost naše zasužnjene domovine — SLOVENIJE.

TABOR

Montreal area Member of Parliament Vincent Della Noce (Duvernay), at left, newly appointed Parliamentary Secretary to Multiculturalism Minister Otto Jelinek is seen here being congratulated by Prime Minister Brian Mulroney and Mr. Jelinek.

Titova pokvarjena dediščina**Jugoslavija in zahod: 1939 — 1984**avtorica: **Nora Beloff**

BUENOS AIRES, Arg. - V Londonu je izšla knjiga Nore Beloff, dolgoletne dopisnice londonskega *Observerja*, agencije Reuters in revije *Economista*. V uvodu se pisateljica zahvaljuje raznim sodelavcem, med njimi dr. Ljubu Sircu in dr. Pavlowichu, brez katerih pomoči, pravi, bi ta knjiga ne mogla iziti.

Na ovitku knjige beremo:

Nora Beloff meni, da je prišel čas, da se nanovo, temeljito, oceni krivda za škodo, ki jo je povzročil Tito in titovstvo. Zahod popolnoma napačno razume njegovo vlogo pri osnovanju današnje Jugoslavije, značaj njegovega režima in družbe, ki jo je on ustvaril. Pisateljica v tej temeljito informativni knjigi prikazuje in ugovarja številnim Titovim mitom.

Splošno mnenje v svetu je, da so partizani med vojsko skoraj sami premagali Nemčijo v Jugoslaviji. Vendar ga Beloff pravi: ni tako. Nemci so imeli deželo pod kontrolo s sorazmerno malo vojaške sile. Mesta so bila mirna, gverila je bila omejena na hribe, še več, gverila je potrošila več časa za borbo med partizani in četniki kot za borbo z Nemci.

Tito je smatral četniškega vodja Mihajloviča za fašističnega kolaboracionista, a zopet ni tako: Mihajlovič je bil na strani zaveznikov, a protikomunist. Vendar je Tito uspel zagotoviti, da so komunisti izšli po vojni kot vladajoča sila. V ta namen je sistem načrtno zatrl vso eventualno opozicijo, čeprav je s tem oslabil vojne napore. Ga. Beloff vztraja na tem, da Tito ni bil velik patriot — postavil je vedno svoj interes pred dobrobit dežele.

Posebno presenetljivo sta podrobno pokazana v knjigi navnošt in zaupanje Churchilla in Roosevelta v njunih dogovorih s Titom. Zaradi napačne informacije (komunistični agenti so bili dobro nameščeni v zavezniški poveljniški verigi), neumnosti njihovih želja, in Churchillovega osebnega romanticizma, so na partizane stalno gledali kot na borbo za svobodo in v najslabšem slučaju kot na »pinks«, ki se dajo upogniti. Tako je Tito uspešno manevriral in izigral zaveznike.

Prva leta po vojni, je daleč proč od svoje lastne linije, tesno sledil Stalinovi liniji enopartijske vlade. Vsi nekomunistični elementi so bili zatrti. »Tito je trdnjava moči,« je nekoč rekel Stalin. »On pometa z vsem.« Vendar Zahod je še vedno smatral Tita za zmernega. Pozneje je prišel prelom s Sovjetsko zvezo v glavnem zato, ker je Stalin smatral, da je Tito preveč dinamičen, mogoče karizmatičen, on pa je hotel imeti na vrhu bolj ubog-

ljivega strankinega človeka. Na Titovo politiko, ki je sledila, se je gledalo kot na »neuvrščeno« med Vzhodom in Zahodom, toda ga. Beloff dejansko dokaže, da je bil Tito »neuvrščeno« glede Zahoda. Njegov cilj je bil Stalinov cilj.

Podobno je Titova notranja politika »enotnosti« in ekonomskega »samoupravljanja« v veliki meri samo propagandno pročelje. V praksi je delitev dežele v federalne države, pogosto silno nasprotujoče si med seboj, ustvarila 8 pritlikavih ekonomsko avtarktičnih enot, ki se vzdržujejo s posojili Zahoda. In nakazana »tretja pot« ekonomskega samoupravljanja, ki naj bi osvobodila delavca kapitalistične negotovosti in komunistične birokracije, se je izkazala kot polomija. Ogromna pomoč 15 zahodnih dežel je mogoče obvarovala Jugoslavijo kaosa, vendar dežela ima še vedno najvišjo inflacijo v Evropi in neusmiljen porast brezposelnosti. Korupcija je razpredena na veliko in črna borza cvete.

Ga. Beloff piše bolj z obžalovanjem kot s sovraštvom, bolj z upanjem kot z obupom. Ona ni sovražna do Jugoslavije, nasprotno, ona upošteva njene pridobitve in njene težave. Njena kritika je konstruktivna in pozitivna. Vendar je že čas, da prenehamo gledati na Jugoslavijo skozi rožnata očala in da podpremo resnično mnenje o njej. Tako misli ga. Beloff.

(Po Svob. Slov., 1.5.1986)

Slovo od prijatelja

Sredi aprila sem se na svojem potovanju po Nemčiji in Avstriji - predvsem pa na Koroškem! - nenadoma znašel v bolnici ob postelji priznanega vzgojitelja številne slovenske mladine in tudi mladine drugih narodov. V vseh svojih letih učiteljevanja je vcepljal mlademu rodu prave, življenjske smernice, ki bi mu naj v težkih časih življenjske preizkušnje, dajale moči. Po Mariji kJezusu! Tega gesla se je pokojni progresor vneto držal vse svoje življenje in prav s svojim zgledom zaoral globoke brazde med slovensko mladino na Koroškem.

Z neomanjo vero v Boga in v molitvi svetega rožnega venca je naša moč, da je brez tarnanja tiho prenašal bolečine.

Ob slovesu mi je dejal: "Vlado, Medjugorska Marijina prikazovanja imajo velik pomen tudi za slovensko bodočnost!"

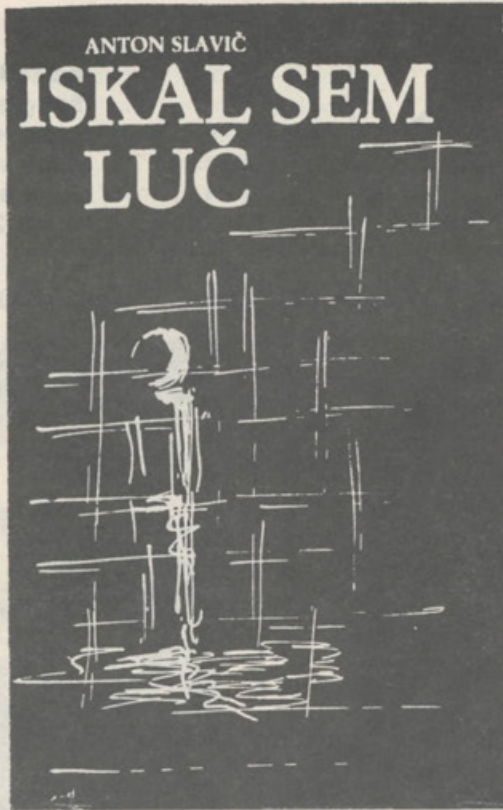
S temi besedami sva se poslovila. Videl sem, da mu je bilo s to izraženo mislijo lažje pri duši. - Lahen smeh na njegovem izmučenem obrazu je povedal vse to.

Vsem nam je velik zgled v: - globoki, neomajni veri v Boga in božjo Mater Marijo, - živi, dejavni slovenski narodni zavednost, - trdnem upanju na lepšo in pravičnejšo slovensko narodno bodočnost

- in vedni pripravljenosti pomagati sočloveku.

Častiti g. Miško, prisrčna Vam hvala za vse to!

Vdani V.Mauko, urednik SD

ZA TEMNIM NEBOM se svetlika dan.

Izpet je mol in mrak je pokopan. Na licu se je solza posušila. Korak je k sončni luči naravnat In pesem se je znova prebudila.

NA POT PESMIM ANTONA SLAVIČA

Za odtenek temnejši je tega dne Portorož... LUC je človek, ki pesnikuje; torej pesem; ali človek, ki res moli...; torej molitev. Ko so pokopali v teh dneh invalidnega duhovnika, mojega znanca, Gašperja Prelca — prav na svoj god je zdrsnil v tesnobo zemlje —, sem opazil, po svetlobi kraja, da je bil to mož izvirne vere in molitve. Isto se mi je zgodilo pri odhodu B. Voduška in H. Pečariča, akademskega slikarja, na oni svet. Piran je postal revnejši po kvaliteti. Človeški in tvorni.

In ko pesnik A. Slavič naslavja svojo knjigo pesmi z ISKAL SEM LUČ, se ta nit iskanja-molitve ves čas dogaja, dokler beremo ciklo (4).

Namenoma sem všel v ciklo tudi po eno pesem, in ti sta v pesniški knjigi ISKAL SEM LUČ dve: VES ČAS ME ŽE PREPLAVLJA in LJUBEZENSKA PESEM.

Seveda nimamo opraviti z opisno in razlagajočo poetiko, ampak s pravo poezijo, čeprav sem in tja, tako po tematiki kot formi, spominja na že podobno dorečenost, vendar, ponavljam, podobno, ne pa isto. To ni vzgojeslovna lirika Mihaela Opeke, ampak zelo prefinjena sled trpečega trenutka sedanosti. Škoda le, da pesnik ni ustvaril več »prostorov nasprotnosti«, kakršno srečamo v LJUBEZENSKI PESMI, kjer pomenko izžareva pesem več usodnostnih točk našega bivanja. Čudno se mi pa le zdi, da recenzenti niso opazili Slavičeve sposobnosti združiti narodni prisposodni melos s svojim, na primer v pesmi TAK BOLNO JE DANES, saj le-ta naravnost sije v nas in nas kliče, da ga prepoznamo. Kar je, seveda, posebne vrste dragotina, če pomislimo, da je isti melos in formo uporabil tudi Cene Vipotnik in še mnogo drugih (Balantič, na primer).

Mene bi zanimala samo ena stvar: kako je pesnik fizično pisal te verz (vers libre), naravnost v pisalni stroj ali s svinčnikom, torej z osebnim pisavo, gibom, pragibom vsake umetnosti...?

Med vsemi pesmimi je najbolj pretresljiva liri-

ANTON SLAVIČ se je rodil leta 1942 v Ljubljani. Oče je bil uveljavljen gradbeni inženir, mati pa uspešna ljubljanska modistka. Že kot šolar in dijak se je izkazal kot recitator, igravec, urednik dijaškega lista, pesnik in prevajalec. Po realni gimnaziji je na FF v Ljubljani študiral slovenske jezike. Po diplomi je nadaljeval študij v Pragi. Po doktoratu s področja češkega jezika in literature je s pomočjo naklonjenih profesorjev uvedel na praški slavistiki lektorat za slovenščino, ki jo je nekaj časa sam predaval. Doživel je tudi »praško pomlad« in njen žalosten konec, o čemer je kot očitno tudi napisal knjigo, ki še čaka na izid. Ves čas je objavjal — predvsem eseje in literarne razprave — v raznih slovenskih revijah. Posebno je odmevala njegova razprava o križarskem gibanju med obema vojnama, ki jo je objavil v Novi poti. Veliko je tudi prevajal za gledališča, radio in revije — predvsem iz češkega jezika. Leta 1974 je postal upravnik Mohorjeve v Celju. Zaradi nasprotovanj je moral na cesto, in nazadnje je dobil lektorsko delo na nemških univerzah. Zaradi restriktivne politike do gostujočih delavcev v Nemčiji je izgubil tudi to mesto in je trenutno zaposlen kot župnijski asistent za slovenske zdomce v Ulmu in Ravensburgu.

Predvsem naj zapišem, da mi je takšna, na slovensko pesniško izročilo oprta, hkrati pa trezno za novim izrazom tipajoča poezija blizu. Ob marsičem, kar berem zlasti v prvem razdelku z naslovom Beli pajčolan, se sicer spominjam, da sem podobno že bral ali poslušal, vendar sta dovolj nova druga dva, to je razdelek, ki vsebuje eno samo pesem z naslovom Ljubezen, in tretji razdelek z naslovom Nekaj je narobe.

Novo, poudarjam, me je najbolj pritegnilo, ko sem že tretjič ali petič prebral rokopis, in je tudi tisto, kar daje pesniški zbirki Antona Slaviča priporočilo za natis.

Najobsežnejši, morda tudi najpomembnejši je tretji razdelek z naslovom Nekaj je narobe. Kaj je narobe, zvemo v pesmi Iskalci biserov, kajti, kot pravi pesnik, »Vsi smo iskalci biserov — lovci na srečo«. Da smo to res mi vsi, takisto beremo: »... otroci in starci, imetniki, berači, razbojniki, umetniki, kraljevske glavé, propadle žené, kavalirji, vampirji, potepuhi, lenuhi, brezverci in verniki, pacifisti, nemirniki...« In kaj vse počenjamo v tej svoji vlogi? Ne bom našteval, oz. povzema pesnika, dovolj je, če povem, da me je prepričal.

»Iskal sem luč, da bi temo pregnal, a našel sem trpljenje,« pravi Anton Slavič v pesmi, po kateri je tudi povzel naslov svoje zbirke. Iskateljskega, celo bogoskateljskega je v tej zbirki še več, kar je za stisko, ki jo tako kot pesnik čutimo tudi mi, razumljivo.

V pesniški zbirki je še veliko takega, ob čemer se prebujata tudi naša misel in čustvo, med drugim tole: »Draga mama, kako se imaš, ko tako sama živiš na sredi mojega srca?« Res, kako se imajo še mnoge stvari, ki bi jih hoteli še srečavati v svojem življenju!

Mislim torej: lepa, notranje ubrana, komunikativna lirika, ki jo lahko priporočim založbi in natis in ljubiteljem poezije v branje.

Jože Šmit

čna balada, lahko bi rekli, po svoji temini in otokju sestra Kosovelove Balade (Ko prileti brinovka na Kras...), DRAGA MAMA. To je nekakšno pismo, poslano vase, kjer živi dalje njegova mrtva mati. Recenzenti so jo brali narobe in brez občutka, kakor, recimo, vozovnico za Klagenfurt-Altona. To je enkratna balada. V svoji preprostosti je tako posebno vtisna in nepozabna kakor Klopčičeva Domača naloga (o kravi), a po barvi in teži preprosto neponovljiva. Tragično občutje, s katerim pesnik sklene to balado (... in ker imam / doma / samo še tebe in Boga), je sicer nekako klasično, toda po odmevnosti v čutečem človeku je to presegajoča povedanost, prostor čiste samote, kjer človek v nekem življenjskem trenutku, ko izkusi vse, ostane res sam, čisto sam z Bogom.

Tudi VELEMESTNE EKSPRESIJE v ritmični prozi so pravo pesnikovanje, saj je strukturalno enakovredno predmetu upesnitve; Slaviču se posreči, da ne odseva samo vlemesta in ne pripoveduje zgolj o njem, marveč ga presnovljenega ponudi v pesmi, kjer so dovolj razločno razvidna sobivanja z različnimi razsežnostmi in kategorijami.

Slavič ni neznan v slovenski literaturi, njegove pesmi so bile že natisnjene v reviji za krščansko mišljenje OZANJENJE in v tržaški MLADIKI.

Pesmi brez dvoma priporočam za natis.

Tam, kjer je pesnik najbolj razčustvovan in, bi rekli nekateri, sentimentalni, je v bistvu najbolj avtentičen, pristen, resnično prizadet človek.

A sklenimo ta bežni recenzentski zapis z najboljšimi uspelimi verzmi, ki naj z mojo mislijo o LUČI-PESMI-MOLITVI zaključijo vse to: s Slavičeve pesmijo ISKAL SEM LUČ / da bi temo pregnal — / a našel sem trpljenje. Kako lepo se vse dopolni, ko naletimo na te verz. LUČ torej, če hočemo, da sije, mora imeti svoj izvir v grozi,

obupu, srcu; v vsem, kar nas vzviha in enozložno sporočilo — TRPLJENJE. Šele to je res človek. In šele to je potem res svetloba.

Pavle Zidar

Macmillan and the massacre of war victims

Globe and Mail May 23, 1986

BY CHRISTOPHER BOOKER

The Spectator

LONDON

AS THE Kurt Waldheim affair has shown, it is still possible for shadowy events from the Second World War to come to the surface with the power to influence our view of distinguished statesmen.

Nevertheless, there is a striking contrast between the eagerness with which the international press has delved into the war record of the man who seems likely to become the next president of Austria and the much more muted reaction to a book which seeks to shed light on an episode involving the most revered of living former prime ministers of Britain, Harold Macmillan. It appears that the British Broadcasting Corp. has prohibited any mention of this book. Some British newspapers have ignored it, while others have rushed to dismiss it out of hand.

Over the past 10 years, a number of attempts have been made to penetrate the murk surrounding the strange episode in May and June, 1945, when the British army in Austria handed over more than 70,000 Cossacks and Yugoslavs to the Soviet and Titoist Communists, the majority of them to be massacred. The central figure in seeking to unravel the complex riddle of what happened has been Nikolai Tolstoy (author of *Victims of Yalta and Stalin's Secret War*) in his new book, *The Minister And The Massacres* (to be published June 1 in Canada by Methuen). It is by far the fullest account we are ever likely to have of the entire episode. Mr. Tolstoy has unearthed a mass of new documentary and eye-witness evidence. He has woven the story together with scrupulous care, taking full account of possible differences in interpretation. And he has uncovered a remarkable tale.

As the war in Europe neared its end, with the prospect that millions of prisoners of war and refugees would fall into Allied hands, enormous pains were taken both on a political and military level to ensure that policy toward these people was strictly defined and clear to all Allied units involved. Under Yalta and other agreements, the Allies had undertaken to return to the Soviet Union all Soviet nationals resident in the Soviet Union in 1938. But the strict corollary of this was that no one should be handed over who was not included in this definition, and among those who were specifically given instructions on this were Harold Macmillan, the British Minister-Resident at Field-Marshal Earl Alexander's Allied Forces Headquarters in the Mediterranean (AFHQ) and the British V Corps under General Keightley. Similarly passed down the line to all military units was Winston Churchill's personal ruling on April 29, 1945, that all Yugoslavs who fell into Allied hands should not be handed over to Tito but retained pending further decision at the highest level.

In the first days of May, more than 70,000 Cossacks and Yugoslavs, both groups including large numbers of women, children and non-combatants, came under the control of General Keightley's V Corps, part of the Eighth Army. The assorted Cossacks included some 3,000 White Russian emigrés who had lived outside the Soviet Union since the Civil War 25 years earlier, and in particular a handful of famous White Russian generals who had played a leading part in the Civil War. It was at once clear to everyone at V Corps that, under all existing orders, neither these White Russians nor the Yugoslavs should be handed over to anyone.

On May 11, V Corps received from the Soviet forces occupying Austria to the north a typed list of the names of Cossacks whom the Soviets wished to be handed over. The names of the Civil War generals were picked out in capitals. The officer receiving the list recognized it as a real "hot potato" and recalls General Keightley's immediate angry reaction that on no account would these men be handed over: "You just can't do that sort of thing."

Two days later, on May 13, Mr. Macmillan made a suddenly arranged visit to V Corps headquarters at Klagenfurt, where he had a meeting with General Keightley and his Brigadier-General Staff Toby Low.

Although no detailed record of what they discussed survives, the agenda certainly included the Soviet request for the White Russians (Mr. Macmillan mentions this in his diary) and also the future of the 30,000 Yugoslavs who had fled into Austria to escape the vengeance of Tito's partisans. In the absence of this positive record, Mr. Tolstoy has pieced together the evidence and made the following case.

Following Mr. Macmillan's visit, two

Cossacks and Yugoslavs by sending them into other Allied-held areas. But in each case V Corps ignored these orders.

The other argument which can now be dismissed is that somehow the British agreed to the illicit handovers to ensure the safe return of their own PoWs. No British PoWs were returned by the Soviets as a result of the handovers, and in the case of Yugoslavia, there were no Allied prisoners to be returned.

While final preparations were being made for the handovers, V Corps' apparent policy of deception moved into a new phase. On the one hand, a series of directives from Alexander and McCreery laid

ful of survivors came back across the mountains from Yugoslavia to report on the terrible scenes being enacted there, the Red Cross threatened to pull out. Suddenly, just before a visit from Alexander on June 4 — he had at last got some idea that all was not well — screening was put into force. And when Alexander arrived, he issued new orders that there were to be no more forcible handovers.

Mr. Tolstoy has eye-witness evidence of Alexander's anger when he learned something of what had happened. In fact, he never had an inkling of the extent to which information had been withheld from him.

Prime Minister Macmillan inspects a guard of honor in Kiev during a visit to the Soviet Union in 1959.

A new book claims the former British PM sent thousands of people to their deaths at the hands of the Communists

things happened. First, "on advice Macmillan," as a signal put it, and under the guidance of Brig. Low, elaborate arrangements were made to hand over all Cossacks, including the non-Soviet nationals, to the Soviets. Arrangements were later made to hand over the Yugoslavs to Tito. There was no doubt that these handovers would be in defiance of policies and orders. There was also little doubt in anyone's mind, as Mr. Macmillan's diary records, what the fate of the victims would be — "slavery, torture and probably death."

Second, from that moment on, V Corps and Mr. Macmillan failed to explain the truth of what was happening both to their military superiors (Alexander and McCreery, at Eighth Army) and their political superiors (Churchill and the Foreign Office).

One of the arguments previously deployed to explain these British decisions was that V Corps found itself in a very awkward situation, with a million PoWs and refugees to look after, and needed to get rid of them. In fact, the Cossacks and Yugoslavs made up only a small part of this problem and it is now clear that both AFHQ and Eighth Army were desperately anxious to do the right thing by both groups. From May 17, Alexander personally began negotiating for all Cossacks to be passed on to General Dwight D. Eisenhower's Supreme Headquarters Allied Forces in Europe (he of course had no idea that they included White Russians not covered by Yalta, he merely wished to save them despite the terms of Yalta). Arrangements were also made for all Yugoslavs to be sent to Displaced Persons camps in Italy. There was thus no pressure on V Corps to act illegally; it could much more easily have got rid of both

down that all prisoners should be screened (to make absolutely sure that no one was handed over illegally) and that no force should be used. On the other hand, V Corps — while acknowledging that these orders had been received — made preparations for the handover without screening and with all use of force that was needed.

The White Russians and Cossacks were herded into trucks and cattle transports and told that they were being taken to meet Alexander; instead, they were handed over to the NKVD (Soviet secret police). The Yugoslavs were put into trains and told they were being taken to Italy; instead, they were handed over to the partisans. Mr. Tolstoy has already described at length the fate of the Cossacks: how large numbers were massacred on the spot, the rest were killed later or sent to camps from which few returned. Perhaps the single most chilling chapter in his new book is a long account based on extensive eye-witness testimony of what happened to the Serbs and the Slovenes — tens of thousands were put to death in the most brutal way imaginable in a cave in the Kocevje forest.

The closing scenes of the story came at the end of May and the beginning of June, while the handovers were still going on, including the horrible episode at Pegetz on June 1, when 36 Infantry Brigade (under V Corps) had to force thousands of the remaining Cossacks and their families, using clubs, bayonets and even bullets, onto the transports taking them to the NKVD, resulting in the deaths of women, children and old men.

Then suddenly the whole policy began to change. Brig. Low and Mr. Macmillan had returned to England. Protests from British soldiers at what they were being asked to do reached a climax. As a hand-

Among others more or less totally misled was Churchill, who made in vain a number of attempts to discover what had happened to the Cossacks, even as late as 1953. The Foreign Office was misled, so that for many years it continued unwittingly to pass on a wholly false account of what had happened in response to inquiries from MPs and others. The Americans were also persistently deceived, although in August, 1945, Mr. Macmillan's U.S. opposite number made a limited discovery of the truth and at once expressed to the State Department his anger at the way Mr. Macmillan had "acted contrary to policy agreed upon."

Considering the extent to which all these highly placed persons were misled, it is perhaps hardly surprising that it has taken 40 years for the essential outlines of this extraordinary story to be pieced together. To this day both the central surviving actors in the drama, Mr. Macmillan (now Lord Stockton) and Brig. Low (now Lord Aldington), have produced only vague and contradictory responses to questioning, ranging from claims that they cannot remember what happened to attempts, by both, to lay the blame on Alexander. Furthermore, Mr. Tolstoy shows how orders and documents have continued to be removed from official records even in the past few years.

It has proved impossible to cover up the affair entirely, partly because enough documentary evidence remains (often copies of missing documents have turned up in other places) and partly because so many people were involved in these distressing events that the eye-witness testimony alone is overwhelming. It must be said that the vast majority of the British officers and men involved wished and tried to behave with honor, despite the pressure put on them to behave otherwise, and it is not surprising that so many have now come forward to give Mr. Tolstoy their story, despite strict injunctions at the time that no part of what happened should ever be made public.

The overwhelming question which remains, and which perhaps may never be satisfactorily answered, is just why the decision was taken to set aside the entire framework of political and military command in pushing these handovers through. Mr. Tolstoy has demonstrated beyond a shadow of a doubt that what happened represented a very grave lapse from established political and military practice, in contravention of international law and the rules of war, in a way that reflected on Britain's honor and national character like no other episode in their recent history. British behavior was such that even the hardened Communists themselves, after four years of bloody war, were baffled to account for it.

As Tito's then colleague, Milovan Djilas, put it, "We didn't understand at all why the British insisted on returning these people... this was profoundly wrong." A Soviet officer recalls: "I went over the whole affair in my mind. How could the British have done this?"

ZIVI NAJ SLOVENSKA BESEDA!

ZVEZA SLOVENSKE AKCIJE

ČLANOM IN PRIJATELJEM ZSA

Tretjega aprila 1986 bo dve leti odkar smo se Slovenci v Sydneyu "skupno vzemirili" zaradi programskih jeder in ustanovili odbor za obrambo slovenskega jezika. Sledili sta dve pomembni srečanja (17. aprila in 20. julija), na katerih se je spontano izoblikovala Zveza Slovenske Akcije.

Čemu ZSA? Kaj smo sklenili?

Namen Zveze je bil takoj začrtan: Združiti in povezati vse Slovence širom sveta za obrambo slovenskega jezika, za obstoj slovenskega naroda, za ožvitev slovenske zavesti, za pravice, ki nam pripadajo kot svobodnemu narodu.

Poudarjeno je bilo in je še, da je ZSA za vse Slovence, nad vso politiko, brez razlikovanja za vse tiste, ki jim je pri srcu slovenska beseda in obstoj slovenskega naroda.

Odziv na začeto akcijo je bil povsem pozitiven. V kratkem času so se oglasile in nas podprle slovenske publikacije in prijavnice so začele prihajati iz vseh celin. Nabralo se je okoli 800 podpisnikov, med katerimi lepo število podpornih članov.

Odmev ZSA je živahen in ljudje hočejo vedeti, za kaj gre.

Kaj hočemo doseči? Kaj naj pomenijo podpisi in naslovi iz najbolj oddaljenih dežel, kjer se Slovenci zbirajo in izprašujejo, kam pravzaprav pripadajo? Vsak pripada neki državi, in Slovenci smo na splošno dobri državljani. Obenem pa pripadamo enemu narodu, ki ni nič manj vreden kot katerikoli drugi. Kako to pokazati?

Slovencev in Slovenk ni samo toliko, kolikor je zapisanih!

Če posameznika vprašaš, ali se šteje za Slovenca, ti ne bo zmeraj odgovoril prepričljivo. A kmalu se bo zavedel in dodal: "Kaj pa sem drugega?"

Zveza Slovenske Akcije vpraša vsakega Slovenca: Si ali nisi, ti je mar ali ti ni mar? Če si, pristopi k Zvezi in se podpiši.

Pa ne samo to!

Bodi ponosen, da si Slovenec! Pokaži, da ima tudi tvoj narod pravico živeti in svobodno se razvijati kakor vsak drug! Poveži se s tistimi, ki so že podpisali! Pokaži prijatelju, da si podpisal prijavnico!

Ali je to potrebno? Seveda je potrebno! Zato, ker je sramotno, da nas označujejo in opisujejo kot Jugoslovane, Avstrijce, Italijane, Madžare, Slovake in ne vem še kaj! Samo kot Slovence ne!

Da ostanemo to kar smo, da ohranimo svojo identiteto, je postalo nujno, da se preštejemo in vpišemo v veliko knjigo slovenskih imen in priimkov, ki bo pričala o naši narodnosti.

Da ima ZSA vpliv na slovensko narodno zavest doma in po svetu o tem ni več dvoma. Vpliv in moralna sila pa naraščata z vsakim podpisom.

Zato dragi člani ZSA in slovenski prijatelji, kjerkoli se nahajate, **PODPRIMO DRUG DRUGEGA!**

Zveza Slovenske Akcije nima nobene ambicije razen te, da postane sredstvo povezave vseh Slovencev, ki želijo drug drugemu dobro.

Kolikor nas je, vsi imamo nekaj dobre volje in veliko željo, da bi se našemu narodu dobro godilo. Potrebno pa je, da drug drugega predramimo, da drug drugemu zagotovimo, da nismo vsak zase, ampak združeni v volji za prenovitev slovenske narodne zavesti.

To je pomen in namen Zveze Slovenske Akcije.

Če hočete, da se ZSA razvije in utrdi in da doseže svoj cilj, mora vsak član nekaj narediti. Samo se nič ne zgame!

Pridobiti je treba mnogo članov. Vsak član naj po možnosti privabi novega člana. Ta ki more, naj da. ZSA ne bo nič obdržala zase, ampak vse vrnila članom v korist slovenske skupne prihodnosti.

Kdor ima talent, naj se zaveda svoje odgovornosti in naj ga ne skriva!

Pisatelji, poročevalci, uredniki, govorniki, vzgojitelji, skladatelji, pesniki in pevci, igralci in umetniki vseh vrst, vsi imate dolžnost se izraziti, kateremu narodu pripadate, tako, da bo po vašem zgledu vsak Slovenec ponosno izjavil svojo pripadnost.

Jedro ZSA ne tiči v osebaj prvih članov centralnega odbora, ampak v zamisli zveze same in potrebi, ki se je odkrila ob grmenju programskih jeder.

Med Slovenci po vsem svetu je še mnogo narodnjakov, ljubiteljev slovenskega jezika in braniteljev slovenske narodne dediščine. Morajo se povezati, ustanoviti svoje oddelke v okviru ZSA, se sestajati in razpravljati slovensko stvar in pokazati moč, ki jo slovenski narod v sedanjem trenutku zgodovine nujno pogreša za svoj obstoj. Ta moč je v Zvezi Slovenske Akcije.

Za zaključek, dragi člani in prijatelji, nekaj praktičnih sklepov:

Pridobiti čimveč novih članov in obdržati vezi z njimi.

Poročati, pisati, razpravljati in se sestajati.

Vzbuditi zanimanje za ZSA v vseh slovenskih publikacijah.

Uporabiti in razmnožiti prijavnice ZSA po potrebi.

Prispevati po svoji moči za kritje poštnih in drugih stroškov ZSA.

Nikdar ne pozabiti na cilj Zveze, ki je na kratko izražen v geslu:

ZIVI NAJ SLOVENSKA BESEDA!

ZVEZA SLOVENSKE AKCIJE ODGOVARJA ČLANOM

Zveza Slovenske Akcije je od svojega začetka vzela nase nalogo, da bo po možnosti skrbela za povezavo in obveščanje svojih članov o zadevah, ki so njena skrb, namreč:

1. Slovenski jezik.

2. Narodna zavest in samospoštovanje.

3. Osnovne človekove pravice slehernega Slovenca. Člani ZSA se oglašajo iz vseh celin s predlogi, vprašanji, pobudami in poročili. V vseh je želja, da bi Zveza Slovenske Akcije odločno nastopila s svojim rodoljubnim programom, ki je na kratko izražen v pravilniku pod točko **NAMEN ZVEZE**:

a) Braniti in ohranjati slovenski jezik in narodno dediščino.

b) Poživljati narodno zavest in povzdigniti narodno samospoštovanje.

c) Braniti človečanske pravice vsem Slovincem v domovini in izven nje.

d) Pospeševati in vzpodbujati razna delovanja, ki naj ohranjajo in razvijajo slovensko kulturo.

e) Dati vsem Slovincem po svetu možnost izraziti svojo voljo o narodni samoodločbi in samoupravi.

Najbolj aktualne ugotovitve, ki prizadenejo slehernega člana ZSA in slehernega Slovenca, so sledeče:

1) Na potnih listih in drugih dokumentih so Slovenci označeni kot Jugoslovani in ne kot bi moralo biti: Slovenci.

2) Programska jedra še niso preklicana ne v Beograjski in ne v Ljubljanski državni zbornici.

3) Slovenske turiste in obiskovalce Slovenije še vedno zaslišujejo na uradih milice in udbe.

4) Na meji med Avstrijo in Slovenijo kakor tudi med Italijo in Slovenijo uradniki še vedno govorijo v srbohrvaščini.

5) Slovincem živečim izven domovine še vedno pišejo dovolilnice za obisk Slovenije tujci, uradniki, ki ne obvladajo slovenščine.

Vse to je narobe!

Zato Zveza Slovenske Akcije izraža in zahteva od slovenskih in jugoslovanskih oblasti sledeče pravice:

1) Da so na potnih listih in drugih dokumentih Slovenci označeni kot Slovenci in ne kot Jugoslovani.

2) Da se v Ljubljanski in Beograjski zbornici preklicajo programska jedra, ki ogrožajo slovenski jezik in kulturo.

3) Da se spoštuje slovenska narodnost na uradih s tem, da se v republiki Sloveniji uporablja slovenski jezik, kakor se uporablja srbski v republiki Srbiji.

4) Da na meji republike Slovenije cariniki in uradniki govore slovensko s slovenskimi turisti.

5) Da Slovenci, obiskovalci domovine, potujejo in živijo v Sloveniji brez zasliševanja od strani milice in udbe.

6) Da vsak državni uslužbenec v Sloveniji obvlada književno - slovenski jezik.

7) Da Slovincem, ki živijo v tujini, ne pišejo po jugoslovanskih konzulatih dovolilnice tujci, ampak Slovenci v slovenskem jeziku.

8) Da se Slovincem prizna veroizpoved!

Vse gornje zahteve so v skladu z listino človekovih pravic, ki jih je tudi Jugoslavija podpisala kot članica Organizacije Združenih Narodov.

O G L A S

Vsem slovenskim ustanovam po svetu in doma, kakor tudi vsem posameznikom, ki pripadajo slovenskemu narodu, kjerkoli se nahajajo.

Ustanovili smo **ZVEZO SLOVENSKE AKCIJE** za obrambo slovenskega jezika, za obstoj slovenskega naroda, za ožvitev slovenske zavesti in za pravice, ki nam pripadajo kot slovenskemu narodu.

Naše geslo je: **Zivi naj slovenska beseda!**

Še nikoli v naši tisočletni zgodovini ni bil obstoj našega naroda tako ogrožen, kakor je danes. Po drugi strani pa še nikoli v zgodovini nismo imeli take priložnosti za medsebojno povezavo, kot jo imamo danes.

Zbiramo imena in priimke in zapisujemo naslove tistih, ki jim je mar za slovenstvo. Kdor je za to, naj se pridruži naši akciji. Ne ustanovljamo nobene politične stranke, ampak predlagamo, da se nam vse stranke pridružijo kot zainteresirane slovenske ustanove. Vsak Slovenec ali Slovenka, od Ljubljane do Washingtona, od Trsta do Buenos Airesa, naj podpiše tole izjavo:

Želim postati član **ZVEZE SLOVENSKE AKCIJE**.

Ime Priimek

Naslov Telefon

Datum Podpis

Članarina ni obvezna. Kdor pošlje svoj naslov in pet dolarjev Zvezi, postane njen plačujoči član. Od časa do časa bo dobil poročila o dejavnosti Zveze.

Naslov sedeža ZSA: **ZVEZA SLOVENSKE AKCIJE**
P. O. Box 153
Rydalmere, 2116, N.S.W., Australia.

OB NEVIHTI

Strmel je z brega v dno Vipave ob prvem marčnem gromu, potrj in truden, težke glave, razmišljajoč o domu.

Vipava pravi: "Dober si, da grom te nič ne moti, ko usodnih dni vihar buči v hudičevi zaroti!"

"Kaj deš, Vipava, kaj si čula? Viharja čakam vdan! Odkar je zima zla nasula, viharja sem željan!"

Ko toča z neba se bo usula, vihar bo že razgan! In laži-burja ne bo rjula ko nov zasije dan!"

"No, kaj pa ždiš ob bregu kmet?! Napočil je ta dan! Odpri prijat'ljem svojo klet; sovrag beži pregnan!"

Pogrež že vendar staro kri, da narod se predrami! Slovenski narod, boljših dni pomlad je v zemlji sami!"